

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

**ÚTOČNÉ HERNÍ KOMBINACE
V SOUČASNÉM VRCHOLOVÉM
VOLEJBALU**

Diplomová práce

(magisterská)

Autor: Jiří Král, učitelství pro střední školy,

tělesná výchova – geografie

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Háp

Olomouc 2012

Jméno a příjmení autora: Jiří Král

Název diplomové práce: Útočné herní kombinace v současném vrcholovém volejbalu

Pracoviště: Katedra Sportu

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Pavel Háp

Rok obhajoby diplomové práce: 2012

Abstrakt:

Na útočných herních kombinacích se podílí několik hráčů. Každý z hráčů zde hraje specifickou roli. Nahrávač spolu s jednotlivými útočníky musí být výborně sehraný. Žádný hráč nesmí udělat chybu, jinak skončí celý útok neúspěchem. Na hráče volejbalu jsou kladeny vysoké nároky z hlediska techniky, taktiky a jejich fyzické připravenosti. Ve své práci sleduji útočné herní kombinace vybraných týmů a porovnávám jejich rozdíly podle předem zvolených parametrů.

Klíčová slova: útočný úder, úspěšnost, typy útoků

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovnických služeb.

Autors first name and surname: Jiří Král

Title of diploma dessertation: Offensive game combinations in up-to-date top-level volleyball

Department: Department of Sports

Supervisor: Mgr. Pavel Háp

The year of presentation: 2012

Abstract:

Several players are involved in offensive strategies. Each player has a specific role in it. Setters and hitters must be well coordinated. None of the players can make a mistake otherwise the whole team loses the match. Volleyball game is demanding in terms of technique, strategies and physical readiness. In my thesis I analyze attacking techniques of selected teams and I compare their differences according to pre-selected parameters.

Key words: attack, succesfulness, kinds of attacks

I subscribe with lending diploma thesis within library services.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod odborným vedením Mgr. Pavla Hápa a uvedl všechny použité literární a odborné zdroje.

Zároveň bych rád poděkoval Mgr. Pavlu Hápovi za jeho ochotu, čas a odborné připomínky při zpracování diplomové práce.

V Olomouci dne 21. 7. 2012

.....

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. SYNTÉZA POZNATKŮ	8
2.1 HISTORIE VOLEJBALU.....	8
2.2 CHARAKTERISTIKA VOLEJBALU.....	9
2.3 CHARAKTERISTIKA JEDOTLIVÝCH POSTŮ.....	12
2.3.1 Nahrávač.....	12
2.3.2 Diagonální hráč.....	13
2.3.3 Blokař.....	13
2.3.4 Smečař.....	13
2.3.5 Libero.....	14
2.4 SPORTOVNÍ VÝKON.....	15
2.4.1 Typy sportovních výkonů.....	15
2.4.2 Sportovní výkon a výkonnost.....	15
2.4.3 Herní výkon.....	16
2.4.4 Individuální herní výkon.....	17
2.4.4 Týmový herní výkon.....	19
2.5 INDIVIDUÁLNÍ HERNÍ ČINNOSTI.....	21
2.5.1 Podání.....	23
2.5.2 Přihrávka.....	23
2.5.3 Nahrávka.....	28
2.5.4 Útočný úder.....	34
2.5.5 Blokování.....	42
2.5.6 Vybírání.....	44
2.6 HERNÍ KOMBINACE (HK).....	46
2.6.1 Útočné HK.....	46
2.6.1.1 Útočné HK bez signálu.....	46
2.6.1.2 Útočné HK na signál.....	48
2.6.2 Obranné i útočné HK.....	50
2.6.3 Obranné HK.....	52
2.7 HERNÍ SYSTÉMY.....	53

3. CÍLE, ÚKOLY A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	57
3.1 CÍL PRÁCE.....	57
3.2 ÚKOLY PRÁCE.....	57
3.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	57
4. METODIKA.....	58
4.1 OBJEKT VÝZKUMU.....	58
4.2 METODA SBĚRU DAT	58
4.3 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	59
5. VÝSLEDKY A DISKUZE.....	61
5.1 ANALÝZA DRUŽSTEV CELKOVĚ ZA TŘI ZÁPASY.....	61
5.1.1 Brazílie.....	61
5.1.2 Česká republika.....	66
5.2 ANALÝZA DRUŽSTEV VZÁJEMNÝ ZÁPAS CZE – BRA.....	72
5.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ.....	78
6. ZÁVĚR.....	80
7. SOUHRN.....	84
8. SUMMARY.....	86
9. REFERENČNÍ SEZNAM.....	88
10. SEZNAM PŘÍLOH.....	90

1. ÚVOD

Volejbal je jedna z nejrozšířenějších míčových her. Po celém světě se jí baví lidé všech věkových kategorií a úrovní výkonnosti. Sport obecně kultivuje lidskou osobnost. Volejbal jako týmový sport nerozvíjí pouze tělesnou a biologickou stránku, ale také duchovní stránku a zvláště komplex společenských vztahů. Kolektivnost a možnost hrát volejbal prakticky kdekoliv spolu s nekonečným množstvím herních variant a kombinací jsou hlavní důvody proč je hra pro lidi tak atraktivní.

Volejbal na rozdíl od jiných převážně brankových her se liší tím že dochází je k minimálnímu přímému kontaktu mezi soupeři. Výsledek utkání tedy závisí na herních dovednostech a není možné si pomáhat nedovolenými zákroky. To také snižuje potencionální možnost úrazu. Tato skutečnost spolu s nižší energetickou náročností je příčinou přitažlivosti volejbalu pro ženy, mládež, starší lidi i zdravotně postižené

Nicméně volejbal na nejvyšší úrovni je velice náročný sport. Spojuje v sobě prvky individuální dovednosti a týmové spolupráce, tvořivost s disciplínou a kázní a vypjaté úsilí při dynamické činnosti. Klade vysoké nároky na přerušování a zapojování pozornosti a na psychickou úroveň jednotlivých hráčů. To vše zvyšuje nároky na morálně volní vlastnosti hráčů.

Volejbal hraji již 16 let, proto jsem si ho zvolil i jako téma své diplomové práce. Zaměřil jsem se na útočné herní kombinace v současném vrcholovém volejbalu.

2. SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 HISTORIE VOLEJBALU

První písemné záznamy připisují vznik volejbalu profesoru W.G.Morganovi z USA.

Profesor W. G. Morgan chtěl v r. 1895 ve Springfieldském gymnáziu nahradit méně emocionální gymnastická cvičení něčím zajímavějším. Tenisovou síť upravil v tělocvičně do výšky 183 cm a nechal studenty přes ni odrážet basketbalový míč. Původní název „minonette“ byl po roce změněn profesorem A.L. Halstetem na volejbal podle činnosti: odrážení míče, t.j. „to volley the ball“. Míč byl nahrazen nově vyrobeným, lehčím, opatřeným duší. Hra se přestěhovala z tělocvičen i do přírody. Roku 1896 dostala svá první pravidla a tím i pevnou organizaci.

Volejbal se šířil potom rychle celým světem. Díky I. světové válce se dostal i do Evropy, konkrétně do Francie (Sobotka, 1995, 5).

Z USA se dostává volejbal v roce 1900 do sousední Kanady. Ve stejném roce se volejbal začíná hrát v Indii. Další zprávy o šíření volejbalu jsou ze Střední Ameriky (Kuba roku 1905 a Peru roku 1910). Do Uruguaye přináší volejbal v roce 1912 pan Hopkins a již v roce 1915 je zde založena první národní volejbalová federace.

V Tokiu a Japonsku zavedl volejbal roku 1908 pan Ohmori. O dva roky později je volejbal znám na Filipínách, kolem roku 1913 i v Číně. V Asii dostává volejbal vlivem místních podmínek a mentality hráčů specifický charakter. Postupně mizí rekreační způsob, hraje se na větším hřišti a objevují se prvky závodního pojetí hry. Tyto odlišnosti se projevují i v pravidlech.

Do Evropy se dostal volejbal v roce 1917. Zasloužili se o to vojáci USA bojující v 1. světové válce na území Francie. Zasluhou amerických vystěhovalců se objevuje v Litvě, Estonsku, Lotyšsku a postupně se šíří do dalších evropských států (Buchtel at al., 2005, 14).

V našich zemích se volejbal začíná rozvíjet až po 1. světové válce. Jedním z předních propagátorů volejbalu byl J. A. Pipal, který od roku 1919 působil v Praze jako ředitel YMCA. Young Mens Christian Association byla mezinárodní náboženská organizace mladých mužů, která v roce 1921 ustanovila první volejbalovou organizaci u nás - Volejbalový svaz.

Rozvoj volejbalu podpořila československá armáda. Ministerstvo národní obrany organizuje první kurz pro tělovýchovné instruktory pod vedení kapitána Machotky, profesora Pipala a instruktora J. W. Yongera. Program kurzu byl vlastně zaměřen na lehkou atletiku a přípravu našich sportovců na Olympijské hry v Antverpách. Pipal účastníky kurzu seznámil s novými hrami - volejbalem a basketbalem. Volejbal si rychle získal příznivce a šířil se do středisek YMCA, vysokoškolského sportu, na střední školy, do dělnických tělovýchovných organizací, Sokola, Orla apod. (Buchtel at al., 2005, 14).

Rok 1921 byl pro československý volejbal významným mezníkem. Byl ustaven Československý volejbalový a basketbalový svaz (ČVBS), který je nejstarším evropským a po Uruguay i druhým národním svazem na světě. Ve stejném roce bylo pořádáno v Olomouci první mistrovství České republiky. Prvním mistrem republiky se stalo družstvo Strakovy akademie (Buchtel at al., 2005).

V roce 1949 se pořádalo v Praze první mistrovství světa mužů. Naše družstvo zde získalo stříbrnou medaili, zvítězilo družstvo SSSR. Na dalších pěti mistrovstvích - až do roku 1966 - neskončili naši muži hůře, než na druhém místě. Dvakrát pak získali titul mistrů světa - v roce 1956 v Paříži a v roce 1966 v Praze. Na dalších MS až dodnes jsme žádného medailového umístění nedosáhli (Buchtel at al., 2005, 18).

2.2 CHARAKTERISTIKA VOLEJBALU.

Volejbal je kolektivní sport hraný na všech výkonnostních úrovních (mládež, Olympiáda, profesionální úroveň) a klade důraz na dynamické pohyby jako výskoky, smečování a blokování. Kromě technických a taktických dovedností jsou nejdůležitější sílové schopnosti, které přispívají k úspěšnému výkonu během elitních soutěží. Volejbalový tým zahrnuje 12 hráčů včetně náhradníků. Každý hráč hraje na svém herním postu. Existuje pět herních pozic – nahrávač, smečař, blokař, diagonální hráč a libero. Každá z těchto pozic hraje specifickou roli při utkání (Marques, van den Tillaar, Gabbett, Reis, & González-Badillo, 2009).

Za významný rys herního zatížení ve volejbale se považuje střídání intenzivní pohybové činnosti v průběhu několika sekundové roze hry s relativně dlouhým

přerušením hry. Typické je také střídavé uplatňování obranných a útočných kombinací, na nichž hráči participují podle předem stanovených pravidel (Kaplan, 1999; Papageorgiou & Timmer, 1990; Papageorgiou, 1999; Polglaze & Davson, 1992; Přidal & Zapletalová, 2003 in Lehnert, Stierand, Chmelík & Haník, 2010).

Díky změnám v pravidlech volejbalu za období posledních let se změnil i herní výkon. Má jiný rytmus, jsou vyšší nároky na koncentraci, psychickou odolnost vůči stresu, na preciznost provedení individuálních a kolektivních akcí, dynamičnost a rychlost. Je třeba podporovat „universálnost“ hráčů, jejich technickou dokonalost a výbornou kondici. Přihlíží se i k individuálním specifikám hráčů (Aartrik, 2000; Berjuad, 1997; Palao, Santos, & Ureña, 2006; Papageorgiou, 1999; Papageorgiou & Spitzley, 2003; Ureña, 2000; Zhang 2000 in Lehnert, Stierand, Chmelík & Haník, 2010). Na jedné straně se zdůrazňuje maximální kontakt s míčem, větší důraz na obranu, tím i na herní činnost libera, na straně druhé je pozornost věnována dokonalému provádění pohybů bez míče. (Beal, 2002; Lyskevych, 2002; Zimmermann, 1999 in Lehnert, Stierand, Chmelík & Haník, 2010).

Herní činnosti jednotlivce

U podání je třeba vidět v současném mužském volejbalu jednoznačný posun a prioritu. Záměrem podání je ztížit hru soupeře, tj. přinutit ho k používání útoku z klasické vysoké nahrávky nebo přímo dosáhnout bodu tzv. esem. Vše závisí na vyspělosti hráče, na bodovém stavu, na způsobu hry soupeře. Je zapotřebí rozlišit, zda soupeř hraje bez chyb „na ztrátu“ (dosahuje bodu po podání soupeře) nebo chybí při podání soupeře a ten získává body. Důležitou roli hraje také psychická pohoda hráče a situace v družstvu (např. interpersonální vztahy).

Vývoj taktiky podání rozdělil družstva podle toho, jakým způsobem je hrají:

- a) Agresivní hra na podání a na to navazující kvalitní obrana na síti i v poli.
- b) Jisté podání provedené různými způsoby a na to navazující vysoce kvalitní obrana v poli.

V této variantě většinou přijímá soupeř kvalitněji a blok není tak úspěšný.

- c) Taktické varianty podání dle vývoje utkání. Zde záleží na vyspělosti hráčů i družstva

a na způsobu hry soupeře:

V případě předpokladu neúspěšného útoku soupeře se použije jisté podání.

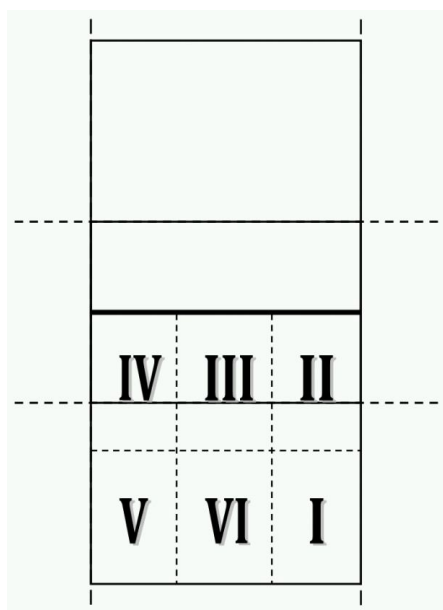
V případě předpokladu úspěšného útoku se použije kvalitní až riskantní podání.

V koncovce setu se dává podání dle vývoje bodového stavu a psychiky vlastních hráčů a zároveň dle stavu psychiky soupeře. Je to buď kvalitní podání na bod, nebo kvalitní podání méně obtížné, po kterém se družstvo zaměří na obranu.

Útočné kombinace

Základem pro úspěšné realizování herních kombinací je vynikající zvládnutí techniky herních činností jednotlivce, fyzická připravenost hráčů, přesnost provedení a taktická vyspělost družstva jako celku. V útoku z předních zón došlo spíše k zjednodušení ale zrychlení hry. Nejčastější variantou útoku je útok po nahrávce prvním sledem v kombinaci s rychlou nahrávkou do zóny IV nebo II. Ustoupilo se od složitých kombinací předních hráčů (např. křížení). Tyto složité kombinace jsou vykompenzovány tím že jsou do útoku zařazeni také hráči zadní řady. Do těchto útoků se výrazně zapojuje hlavně univerzál a také zadní smečař.

Složité útočné kombinace s předními hráči se vyplatí zahrát v určité situaci, kdy hra začíná být stereotypní a obrana proto může být proti těmto kombinacím úspěšná. Zde záleží především na osobnosti nahrávače, na jeho schopnostech i odvaze zařadit ve vhodné době utkání složitější kombinaci na signál, např. křížení, krátká střelba apod. Předpokládá to však, že tento druh kombinace družstvo dobře ovládá. V tomto případě zařazení kombinace dezorientuje obranu soupeře a vede k úspěchu. Tyto kombinace však nesmí převažovat nad jednoduchými, ale precizně provedenými kombinacemi, které většinou bývají rozhodující pro výsledek utkání.

Obrázek 1. Rozdělení hřiště na zóny

Taktika hry vrcholových družstev

Taktika v utkání každého družstva je postavena na skloubení jednotlivých typů hráčů. Trenér by měl umět využít přednosti jednotlivých hráčů ve prospěch celého družstva. Zde jsou některé konkrétní příklady družstev a jejich různé varianty taktiky hry:

Brazílie, Francie - jisté podání, nepočítající s vysokou úspěšností, ale spoléhající na kvalitní obranu v poli. Tato obrana je perfektně organizována a realizována technicky vyspělými hráči v této herní činnosti jednotlivce.

Rusko, Holandsko - prudké smečované podání, obtížně zpracovatelné, předpokládající následnou kvalitní vlastní obranu na síti blokem. Obrana v poli u těchto družstev je však horší a totéž platí o technice vybírání jednotlivých hráčů.

Srbsko, Itálie - tato dvě družstva kombinují obě předcházející varianty s ohledem na způsob hry soupeře a vývoj utkání. Někdy je však otázkou, zda tuto taktiku dokáží v průběhu utkání změnit vzhledem k dané situaci (Buchtel at al., 2005)

2.3 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH POSTŮ

2.3.1 Nahrávač

Jeho hlavním úkolem je nahrávat. Kvalitní nahrávač musí ovládat všechny druhy nahrávek a musí umět organizovat útočnou hru družstva. Měl by mít dostatečnou tělesnou výšku kolem 195 cm a výskok, protože v přední části hřiště zaujímá postavení v zóně číslo II kde je veden nejkvalitnější útok soupeřových smečářů. V poli hraje v zóně číslo I. Dále musí mít na vysoké úrovni reakční rychlost a lokomoční rychlost dolních končetin, aby se včas dostal k místu nahrávky. Vyžaduje se také od něj statečná úroveň volních vlastností, jako je bojovnost, touha po vítězství apod. Důležitou vlastností nahrávače je schopnost komunikace s hráči, musí být schopen domluvit se spoluhráči na způsobu hry jak v obraně, tak útoku. To se musí projevovat častým povzbuzováním slovním i gestikulací. Tato činnost je nezbytnou součástí komplexního chování nahrávače a bez něho nemůže úspěšně plnit svou roli.

2.3.2 Diagonální hráč

Bývá většinou nejčastěji útočícím hráčem. Četnost jeho smečí je značná, v procentech se pohybuje mezi 70-80. Není výjimkou, že diagonální hráč provede v průběhu jednoho setu 12-15 smečí, zatímco ostatní hráči (smečaři a blokaři) 4-6 smečí. Diagonální hráč je velmi často využíván k útoku ze zadních zón - „z doskoku“, a to nejvíce ze zóny 1, potom také ze zón 5, případně 6. Tento hráč proto často rozhoduje důležité okamžiky setu nebo utkání a velmi záleží na jeho úspěšnosti. Pokud dosahuje více než 55-60 %, družstvo vyhrává, při nižší procentuální úspěšnosti, než je tato, ve většině případů prohrává. Vzhledem k tomu, že diagonální hráč hraje nejčastěji v zóně 2, je pro družstvo výhodné, když je levák. Co se týče příjmu podání, tak většina vrcholových družstev používá příjmu bez zapojení diagonálního hráče a umožňuje mu tak dobře se připravit k provedení útočného úderu.

2.3.3 Blokař

Tuto funkci zastávají v družstvu zpravidla nejvyšší hráči. Jejich úkolem je zablokovat rychlý útok soupeře v zóně 3. Blokař musí dobře ovládat smeče z různých nahrávek prvního i druhého sledu, kterými zakončuje útočné kombinace na signál. Jeho činnost u sítě klade vysoké nároky na reakční a lokomoční rychlost při přesunech v místům blokování a také na dostatečnou míru anticipace, tj. předvídání, odkud bude soupeř zakončovat svůj útok. V zadních zónách bývá blokař ve většině případů střídán specialistou - liberem, který dokáže lépe plnit obranné úkoly při vybírání míčů v poli.

2.3.4 Smečař

Hraje nejčastěji v zóně IV a plní úkoly hráče, zakončujícího útočné kombinace z vysokých či vyšších nahrávek. Musí však ovládat i útok z dlouhé či zkrácené vystřelené nahrávky. Pokud je hráčem zadní řady jeho postavení bývá v zóně VI nebo V. Ze zóny VI často po domluvě s nahrávačem útočí tzv. pipe, který je hraný v tandemu ve spolupráci se s blokařem. Dále musí úspěšně zablokovat útok soupeře, zakončovaný v zóně 2 i další kombinace na signál, které vyúsťují v zónách u soupeře v zónách II a III. Smečaři nemusí být hráči výrazně vysokých postav. Jejich tělesná výška se často pohybuje v širším rozmezí od 190 do 205 cm. Předpokladem jejich úspěšného útoku je však dostatečně rozvinutá výbušná síla dolních končetin, která umožní vysoký výskok, resp. dosah ve výskoku. Vrcholoví smečaři dosahují ve výskoku do výšek až k 370 cm.

Smečaři spolu s liberem patří k hráčům, kteří se nejvíce účastní příjmu podání. Podmínkou pro kvalitního smečaře je tak perfektní zvládnutí důležité herní činnosti jednotlivce - příjmu podání. Další požadavky z oblasti herních činností jsou kladeny na smečaře při hře v poli - vybírání. Je to proto, že zůstávají v obraně ve všech zadních postaveních a musí úspěšně vybírat míče smečované od soupeře.

2.3.5 Libero

Bývá to většinou hráč menší postavy, jeho činnost je výrazně omezena pravidly. Měl by být organizátorem obranné činnosti družstva. Je hráčem pouze zadních zón hřiště, nejčastěji zón V nebo VI. Hlavním jeho úkolem je perfektně přijímat podání a přihrávat i v průběhu rozehry. Dále se od něj vyžaduje úspěšné vybírání míčů letících jak od soupeře, tak od vlastních spoluhráčů (např. od bloku). Pro tuto činnost musí mít libero na vysoké úrovni obratnost - koordinační složku, reakční i lokomoční rychlost a dostatečnou úroveň anticipace. Libero musí být připraven na svoji funkci i z hlediska psychického. Ne každý volejbalista unese omezení, která jsou liberu dána pravidly, a pochopí, že může výrazně přispět ke kvalitnímu a úspěšnému výkonu družstva. Vývoj volejbalu ukázal, že zavedení libera splnilo očekávání, pro které byla tato specializovaná funkce zavedena - posílit obranu a prodloužit délku volejbalové rozehry. Volejbal se tak stal pro diváky atraktivnější a přitažlivější (Buchtel et al., 2005; Zapletalová, Přidal & Laurenčík, 2007).

Na základě studie Marques et al.(2009) která zkoumala antropometrické a silové charakteristiky hráčů elitního mužského volejbalu, byly zjištěny rozdíly mezi hráči na jednotlivých herních pozicích. Byly hodnoceny tyto ukazatele – výška, BMI, statická síla (bench press a dřepy s činkou) a dynamická síla (hod medicimbalem, skok přes překážku).

Výsledky testování ukázaly, že střední blokař a diagonální hráč jsou vyšší a těžší, zatímco hráči na liberu jsou lehčí. Dále bylo zjištěno testováním na bench pressu, že střední blokaři a diagonální hráči jsou podstatně silnější než nahrávači a hráči na liberu. Nahrávači měli daleko slabší výsledky v testu (dřepy s činkou) než smečaři a diagonální hráči. Další podstatné rozdíly v statické a dynamické síle mezi jednotlivými herními posty nebyly zjištěny. Tyto výsledky ukazují rozdíly v antropometrických a silových charakteristikách na jednotlivých herních pozicích v elitním mužském volejbale .

2.4 SPORTOVNÍ VÝKON

2.4.1. Typy sportovních výkonů

V závislosti na konkrétním sportovním odvětví či disciplíně, řešeném úkolu a motorické, fyziologické a psychologické charakteristice, rozdělují autoři Choutka & Dovalil (1991) typy sportovních výkonů do 7 skupin.

Jednu z těchto sedmi skupin tvoří tzv. kolektivní výkony (kopaná, házená, kolová, košíková, lední hokej, volejbal). Výkony kolektivního charakteru jsou vyhrazeny pro širokou skupinu sportovních her, které jsou podmíněny vlastními herními výkony jednotlivých hráčů, ale i řadou dalších okolností: přítomností soupeře, způsobem rozhodování rozhodčích, chováním diváků, herním systémem, herním prostředím atd.

Dovalil et al. (2008) upozorňuje, že týmový výkon je založen na výkonech jednotlivců a jeho výsledná úroveň je dána především kvalitou vztahů (spolupráce – konkurence) uvnitř skupiny, včetně toho, jak dovedou jednotlivci podřídit svůj výkon výkonu celku – týmu.

Z tohoto hlediska výše zmiňovaný autor rozlišuje sportovní výkony podle typu sportovní činnosti na individuální a týmové.

2.4.2 Sportovní výkon a výkonnost

Cílem dnešního vrcholového sportu je především podat co nejlepší výkon a ze hry se postupně vytrácí prvek soutěživosti. Výkonný prvek klade na sportovce vysoké nároky a je prostředkem k dosahování stanoveného cíle.

Prostřednictvím výkonu sportovec překonává sebe sama, své soupeře a srovnává se s nimi. Nejlepší výkon, jakého v té době sportovec dosahuje, bývá měřítkem sportovní výkonnosti, kterou vystihují výsledky sportovců v řadě opakovaných soutěží. Její postupné a dlouhodobé formování je výsledkem přirozeného růstu a vývoje jedince, vlivů prostředí a vlastního sportovního tréninku (Dovalil et al., 2002).

Lehnert, Novosad & Neuls (2001, 8) definují sportovní výkon jako „projev specializovaných schopností sportovce. Jeho obsahem je uvědomělá činnost zaměřená na řešení úkolu, který je vymezen pravidly jednotlivých disciplín, závodů, soutěží a

utkání“ a sportovní výkonnost pak jako „schopnost podávat poměrně stabilní výkony na úrovni trénovanosti sportovce.“

Shrneme-li výše uvedené, dostáváme: sportovním výkonem označujeme průběh i výsledek dané činnosti. Sportovní výkonností se pak rozumí, schopnost opakovaně podávat sportovní výkon na poměrně stabilní úrovni. Z čehož vyplývá, že výkon je jev v podstatě jednorázový, zatímco výkonnost je jev dlouhodobější.

2.4.3 Herní výkon

Herní výkon charakterizuje sportovní hru, která se navenek jeví jako specifická pohybová aktivita skládající se z různých pohybových aktů, které se odlišují vnějšími projevy, intenzitou a objemem. Každý z těchto pohybových aktů je zaměřen na řešení určitého herního úkolu v utkání. V této souvislosti hovoříme o herních činnostech jednotlivce, popřípadě o motorických dovednostech, které zakládají charakteristiku individuálního herního výkonu. Soubor těchto charakteristik je na druhou stranu výrazem týmového výkonu v utkání, v němž družstvo představuje specifickou sociální skupinu.

Úroveň herního výkonu je výslednicí celé řady spolupůsobících faktorů, které determinují uplatňování herních dovedností v utkání. Výsledek utkání, který odráží úroveň herního výkonu, ukazuje, do jaké míry se družstvo složené z jednotlivých hráčů vypořádalo s komplexními požadavky, které na všechny klade trenér, plán, ekonomické, společenské a jiné aspekty hry. Pro herní výkon jsou dále rozhodující determinanty individuálního herního výkonu a determinanty týmového herního výkonu (Dobry & Seminogovský, 1988).

Herní výkon tedy chápeme jako realizované individuální a týmové jednání hráčů v zápase, charakterizované mírou splnění herních úloh.

Přidal & Zapletalová (2003) herní výkon také chápou jako průběh a výsledek tréninkového procesu realizovaný v podmínkách volejbalového utkání. Podle těchto autorů je zkoumání herního výkonu zaměřené na tři oblasti:

1. charakteristiku vnějšího a vnitřního zatížení hráče v utkání,
2. strukturu individuálního a týmového herního výkonu,
3. diagnostiku herního výkonu hráče a družstva.

Při řešení problematiky výkonu ve sportovních hrách, tedy i ve volejbale, je charakteristická snaha o rozlišení individuálního herního výkonu, vztahující se k výkonu jednotlivce a herního výkonu družstva, vztahující se k výkonu týmu (Dobry & Semiginovský, 1988).

2.4.4 Individuální herní výkon

„Individuální herní výkon je charakterizovaný vnějším pohybovým projevem a vnitřní odezvou organismu, podmíněnou především uspokojováním bioenergetických nároků na herní činnosti“ (Dobry & Semiginovský, 1988 in Haník & Vlach, 2008, 9).

Faktory ovlivňující individuální herní výkon podle Přidala a Zapletalové (2003 in Haník & Vlach at al., 2008):

- Biologické faktory – sem patří předpoklady somatické, funkční a věk.
- Motorické faktory - zahrnují schopnosti kondiční, koordinační a herní dovednost.
- Psychické faktory – jejich součástí jsou procesy kognitivní, motivační, emoční, volní a osobnostní vlastnosti (předpoklady) hráče.
- Sociální a deformační faktory.

Biologické faktory:

Somatické předpoklady obsahují tělesnou výšku hráče, délkové rozměry končetin, poměr pák a hmotnost těla.

Funkční předpoklady zahrnují bioenergetické zabezpečení svalové kontrakce při výkonu. Jde o způsoby získání energie pro pohybové činnosti a zastoupení jednotlivých typů svalových vláken. U hráče volejbalu jde především o zastoupení rychlých glykolytických vláken

Co se týče věku vrcholových hráčů dochází v současném vrcholovém volejbalu ke zvyšování věkového rozdílu mezi hráči.

Motorické faktory:

Kondiční schopnosti – výkon hráče volejbalu ovlivňují tyto pohybové schopnosti

Síla: jde hlavně o výbušnou sílu dolních končetin, paží a trupu, která se projevuje zejména při blokování, útočném úderu a podání. Je to schopnost překonávat nemaximální odpor maximální rychlostí.

Rychlost: ve volejbale je požadována rychlost komplexní včetně rychlosti reakční. Pro úspěšný zákrok např. hráče při obraně v poli často nestačí pouze kvalitní rychlostní schopnosti, ale velice důležití je také anticipace která přichází až většími zkušenostmi

Vytrvalost: ve volejbale je potřebná tzv. herní vytrvalost která je charakterizována častým střídáním anaerobního i aerobního zatížení v dlouhém časovém úseku.

Koordinační dovednosti - se podílejí se na řízení a regulaci pohybu. Na každého hráče z hlediska jeho specializace jsou kladeny různé nároky ohledně koordinačních schopností. Nejvíce se uplatňují schopnosti diferenciací a orientační, schopnost reakce, rytmu a schopnost spojování pohybů a jejich částí

Herní dovednosti jsou výsledkem motorického učení. Jejich vnějším projevem je technika individuálních herních činností.

Psychické faktory:

Kognitivní (poznávací) procesy : díky těmto procesům může hráč (družstvo) optimálně volit nebo měnit správnou taktiku v průběhu utkání (např. nahrávač volí nahrávku do jednotlivých zón na základě obrany soupeře na síti)

Choutka a Dovalil (1991 in Haník & Vlach at al., 2008) rozlišují tři fáze taktického jednání hráče:

1) Vnímání a analýza herní situace.

2) Výběr optimálního řešení (myšlenkové řešení herní situace).

3) Motorická realizace a kontrola herní situace.

Motivační procesy: motivace je předpokladem každého jednání. Vyjadřuje touhu hráče po pohybové aktivitě a setrvat v ní. K nedostatku motivace dochází při příliš intenzivním, nudném nebo monotónním tréninku, při utkáních s nekvalitním soupeřem, po sérii prohraných utkáních za sebou, při výměně trenéra, osobní problémy, zranění.

Naopak přílišná motivace vzniká při velmi důležitých utkáních, při hře o vysoké finanční odměny, po sérii po sobě jdoucích vítězstvích a je také nežádoucí protože dochází k chybám z přemíry snahy.

Emoční procesy: při nadměrném emocionálním napětí dochází k snížení kognitivních funkcí a to má za následek zhoršení herního výkonu. Pokud je aktivační úroveň příliš nízká dochází ke stejným následkům jako v prvním případě. Z hlediska herního výkonu je nejlepší optimální úroveň aktivace. Stejně tak nepřiměřeně nízká úroveň aktivace není příznivá. Optimální individuální herní výkon vyžaduje optimální úroveň aktivace. Hráč je přiměřeně agresivní, zdravě sebevědomí, dokáže pohotově reagovat a netrpí vnitřní tenzí.

Volní procesy: aby hráč mohl dosáhnout svých vytčených cílů musí dokázat překonávat překážka které vznikají na cestě k cíli. K tomu potřebuje prokázat silnou vůli.

Osobnostní vlastnosti (předpoklady): další z potenciálních faktorů individuálního herního výkonu. Jde o zaměřenost osobnosti (zvýšená aspirační úroveň), vlastnosti charakteru např. sebedůvěra, cílevědomost, samostatnost, temperament a sociální roli osobnosti.

Sociální a deformační faktory:

Sociální prostředí, v kterém hráč žije a trénuje, může podstatnou měrou ovlivňovat jejich individuální herní výkon. Bezproblémová atmosféra, pozitivní mezilidské vztahy, dobré výsledky přispívají k motivaci pro trénování i utkání. Hráč v utkání je vždy vystaven nežádoucím, rušivým vlivům. Je pouze na osobnosti hráče, jak se s těmito deformačními faktory vyrovná aniž by to ovlivnilo jeho herní výkon (Haník & Vlach at al., 2008).

2.4.5 Týmový herní výkon

„Výkonem družstva ve volejbalu rozumíme kvalitu a kvantitu veškerého jednání, které hráči družstva uskutečňují individuálně nebo ve skupinách v průběhu celého utkání nebo v jeho jednotlivých částech“ (Ejem, 1977 in Haník & Vlach at al., 2008,16).

Výkon družstva ve volejbale je ve velmi těsném vztahu k individuálním herním výkonům. Jednotlivý hráči působí na družstvo jako celek a současně také ovlivňují hru

jednotlivců. Na herní výkon družstva ovlivňuje množství faktorů, které mají charakter determinantů - určujících činitelů.

Dobry a Seminiovský (1988 in Haník & Vlach at al., 2008) je rozdělují do dvou skupin na:

- sociálně-psychologické činitele
- herně-činnostní činitele.

Sociálně-psychologické činitelé herního výkonu družstva:

Soudržnost družstva (kohezi) chápeme jako zvýšený pocit spoluúčasti. Koheze vzniká působením všech pozitivních sil na hráče a dává vzniknout silnému a soudržnému týmu. Kvalita soudržnosti týmu se projevuje především v náročných situacích, když může dojít ke konfliktům (např. po sérii prohraných utkání). Soudržnost krizových situacích je jedním z nejdůležitějších faktorů herního výkonu družstva. Pomáhá totiž družstvu odrazit se ode dna.

Polarizace družstva: jde o vytváření neformálních podskupin v družstvu. Některé podskupiny tvořené zejména náhradníky mohou ve skupině vytvářet negativní vztahy a to může vést až k destrukci celé skupiny.

Interpersonální vztahy výrazně ovlivňují herní výkon družstva. Hráč nemá šanci prosazovat se bez pomoci spoluhráčů, bez pozitivního sociálního zázemí. Pro dosahování skupinových cílů je potřeba ve skupině udržovat pozitivní vztahy, jejichž předpoklady jsou vzájemné sympatie, vřelost a hráčské uznání. Nejvhodnějšími hráči jsou ti, kteří v průběhu zápasu i tréninkového procesu povzbuzují, zdravě provokují, mají vysokou výkonovou motivaci, stabilní osobnost..

Komunikace probíhá formou interakce mezi trenérem a hráčem a mezi hráči navzájem. Problém v komunikaci nastává, když informace od trenéra nekorespondují s názory hráčů a družstva, např. při určování taktiky hry družstva, hodnocení individuálního herního výkonu (Haník & Vlach at al, 2008).

Herně-činnostní činitelé:

Činnostní koheze :“zahrnuje soudržnost, spolupráci, souhru hráčů a soulad vztahů mezi hráči při činnosti v průběhu utkání“ (Dobry & Seminiovský, 1988 in Haník & Vlach at al.,2008, 17).

Herní koheze se projevuje navenek herním systémem družstva, realizovanými herními kombinacemi a individuálními herními činnostmi. Vizitkou dobré herní koheze je např.

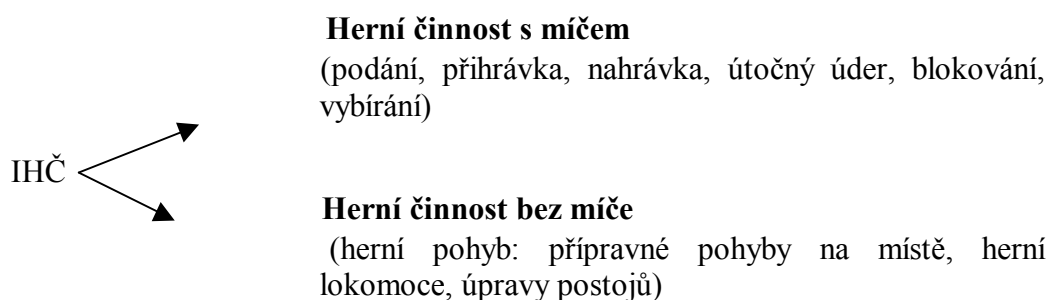
důsledné plnění taktických úkolů, hlasitá komunikace, neustálá mobilizace psychických sil, hlavně když se hra nedaří. Opakem herní koheze je chaos v družstvu.

Činnostní participace je míra účasti jednotlivých hráčů na herním výkonu družstva. V herním výkonu družstva má participace hráče sociální význam, je důležitá pro družstvo i pro každého jednotlivce. Některé herní činnosti jako je např. směč jsou více efektní a viditelné než jiné. Často se tedy může zdát že útočící hráči mají vyšší míru činnostní participace než ostatní, ale není tomu tak. Některé ostatní herní činnosti jednotlivce jako obrana v poli, nahrávka, příjem podání, nebo vykrývání útočnicka sice nejsou tolik nápadné, ale mají vysokou hodnotu pro herní výkon družstva, protože mu dodávají jistotu a stabilitu (Haník & Vlach at al, 2008).

2.5 INDIVIDUÁLNÍ HERNÍ ČINNOSTI

Každý jednotlivý hráč realizuje v utkání individuální herní činnosti, kterými se snaží řešit aktuální herní situace. Individuální herní činnosti (IHČ) můžeme rozdělit na základě jejich zakončení:

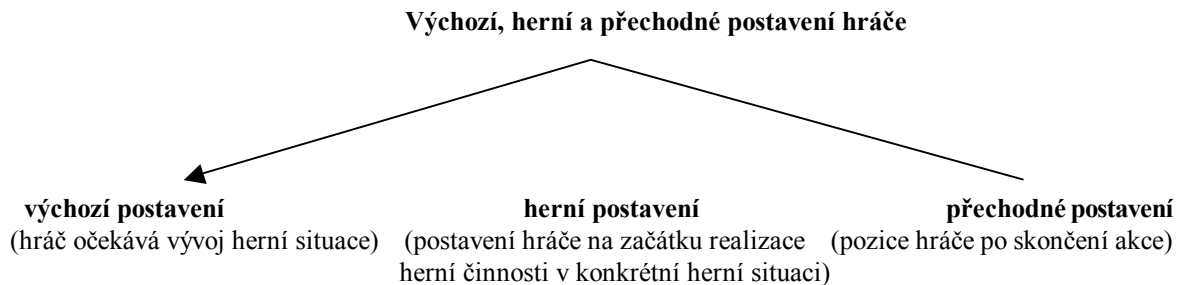
Individuální herní činnosti

Pod pojmem **herní činnost s míčem** rozumíme činnost, kterou hráč řeší herní situaci při kontaktu s míčem nebo při snaze o získání kontroly nad míčem (blokování, dostihování míče při vybírání), ale i pohyby bezprostředně související s provedením herní činnosti, například: rozběh k útočnému úderu při vybírání. Rozeznáváme 6 základních herních činností s míčem: podání, přihrávka, nahrávka, útočný úder, blokování, vybírání.

Herní činnosti bez míče mají podobu činností přípravných a zajišťovacích. Nejsou zakončeny kontaktem s míčem. Patří mezi ně *přípravné herní pohyby na místě* (zaujetí

nebo úprava střehového postoje, aktivační poskoky, pohyby částí těla apod.) a *herní lokomoce* (pohyby do výchozích postavení, střehových postojů). Hráč se během rozehry nejčastěji přesouvá z výchozího do herního postavení a naopak.

(Haník & Vlach at al., 2008)

Výchozí postavení hráče je pozice hráče, místně určená (zóna hřiště) nebo vztahově vymezená vůči jinému objektu (sít', spoluhráč), která je dána očekávaným vývojem herní situace.

Herní postavení hráče je pozice hráče v rámci výchozí herní formace na začátku realizace herní činnosti nebo herní kombinace v konkrétní herní situaci.

Přechodné postavení hráče je pozice hráče po skončení jedné akce a před zaujetím postavení v rámci nové výchozí formace nebo nové herní kombinace (Haník & Vlach 2008 at al., 52).

Haník tvrdí že největším nedostatkem starší systematiky bylo opomíjení herních činností nezakončených kontaktem s míčem (Retrieved 29. 06. 2012 from the World Wide Web <http://www.hanikvolleyball.cz/volejbalova-teorie/individualni-herni-cinnosti/ihc-bez-mice/123-individualni-herni-cinnosti-bez-mice>).

Kaplan (1999) dělí herní činnosti jednotlivce takto a úplně vynechává herní činnosti bez míče:

1)Plnicí převážně úkoly útoku:

- podání;
- přihrávka;
- nahrávka;
- útočný úder.

- 2) Plnicí úkoly obrany i útoku: - blokování.
- 3) Plnicí převážně úkoly obrany: - vybírání.

2.5.1 Podání

„Podání je odbití míče jednoruč do pole soupeře, kterým začíná každá rozehra. Cílem je narušit rozvinutí útoku soupeře“ (Haník & Lehnert at al, 2004, 81).

Charakteristika podání

Podání není pouze uvedením míče do hry. Jde o herní činnost jednotlivce, která se výrazně projevuje útočným charakterem. Podáním je potřeba znesnadnit soupeři založení útočných kombinací. Ve vrcholovém volejbalu je celých 80% útočných kombinací soupeře přímo ovlivněno podáním.

Výše uvedené procento zahrnuje tyto situace:

- podání je pokaženo nebo je dosaženo přímého bodu z podání pro družstvo,
- podání je zpracováno přihrávkou k útočné kombinaci, která je ukončena tak, že míč skončí ve hřišti podávajícího družstva, mimo hřiště nebo v síti.

Celkově se dá říci, že 70-80% podání je ukončeno rozehrou (Buchtel at al., 2005).

Buchtel at al. (2005, 51) rozlišují několik druhů podání z hlediska způsobu provedení:

- „- spodní podání v čelném postoji,
- spodní podání v bočním postoji,
- vrchní podání čelné - prudké (z místa, z rozběhu, z výskoku - tzv. smečované podání),
- vrchní podání čelné pomalé,
- vrchní podání čelné plachtící z místa,
- vrchní podání čelné plachtící ve výskoku“

2.5.2 Přihrávka

„Přihrávka je odbití míče letícího od soupeře s cílem usměrnit míč nahrávači, popř. jinému hráči a umožnit mu rozvinutí útoku. Přihrávka je prvním odbitím družstva a je v podstatě založením útoku“ (Haník & Lehnert at al., 2004, 64).

Charakteristika přihrávky

Přihrávka patří mezi nejdůležitější herní činnosti jednotlivce, kvalita přihrávky ovlivňuje výběr použitých útočných kombinací. Pokud je dostatečně přesná, umožňuje provést rychlé útočné kombinace, tzv. signály. V opačném případě se musí použít útočné kombinace z normálních vysokých nahrávek, které jsou pak zakončovány proti kvalitní obraně na síti (dvojblok, trojblok) a úspěšnost útoku se výrazně snižuje (Buchtel at al., 2005).

Jestliže se podání stalo v posledních letech herní činností, která změnila tvář současného volejbalu, je zkvalitnění přihrávky jedinou logickou odpovědí na tuto situaci. V současném systému bodování má každá chyba daleko větší psychický dopad než dříve

Po podání je přihrávka psychicky druhou nejnáročnější činností, protože úspěch se pokládá za standard, neúspěch za fatální chybu (Haník & Lehnert at al., 2004).

Proto pro posílení přihrávky v současném výkonnostním i vrcholovém volejbalu provádí příjem podání i přihrávku v průběhu roze hry specializovaný hráč - libero. Tento hráč přijímá 60-80 % všech míčů. Zbývající míče pak přijímá další hráč, který zastává funkci smečáře (Buchtel at al., 2005)

Technické hledisko přihrávky

Zásady správné techniky přihrávky podle Haníka a Lehnert at al. (2004):

1) Výchozí postoj a činnost při nadhozu míče podávajícího hráče

Správný přípravný postoj by měl být uvolněný. Nízký postoj nebo předklánění jsou obtížné pro rychlý start vpřed i stranou. V momentu nadhozu podávajícího hráče udělá přijímající krok vpřed.

Paže - ruce jsou drženy v blízkosti těla.

Trup - je vzpřímený, mírně předkloněný.

Nohy - kolena jsou mírně pokrčena. Chodidla jsou vedle sebe, nohy jsou mírně roztaženy. Váha je na přední části chodidel.

2) Při úderu podávajícího hráče - pohyb do střehového postoje

V momentu úderu udělá přihrávač poskok. Tento nebo jiné aktivační pohyby se odehrávají na špičkách chodidel.

Paže - jsou pohodlně od těla kvůli rovnováze.

Trup - je mírně předkloněný.

Nohy - jsou vedle sebe.

3) Poloha paží před spojením - při pohybu do střehového postoje

Paže - těsně před spojením se paže v loktech propínají a až poté spojují, tím se vyvarujeme nevhodnému propínání paží před kontaktem s míčem. Pohyb začíná protlačováním ramen dopředu a předklonem hlavy. To má za následek vytvoření “propadlého hrudníku.”

Trup - setrvává v mírném předklonu nebo se předklání ještě o něco více.

Nohy - jsou pokrčené od sebe - víc než šíře ramen.

4) Střehový postoj (zakočení přípravných pohybů)

Nohy-z poskoku přechází hráč do bočního úkroku (při pohybu stranou). Pohyb musí začínat krokem nebo alespoň odlehčením souhlasné nohy, následuje odskok. Pohyb je často jenom přenesením váhy nebo odlehčením směrové nohy. Poskok i ukročení umožňují hráči čelní postavení vůči podání při pohybu a též lehčí zastavení. Na delší vzdálenost se přesunuje během a to především u míčů zadarmo a krátkých podání.

Paže- nasazují se tak, aby předloktí bylo daleko před trupem kvůli prodloužení dráhy tlumení. Úhel napnutých paží je různý vzhledem k rychlosti letícího míče.

Trup - je stále v mírném předklonu.

5) Činnost paží ve střehovém postoji

Paže - nasazují se tak, aby předloktí bylo daleko před trupem kvůli prodloužení dráhy tlumení. Úhel napnutých paží je různý vzhledem k rychlosti letícího míče.

Trup - je stále mírně předkloněný.

Nohy - jsou pokrčené od sebe - víc než na šíři ramen.

6) Pohyb vedoucí ke kontaktu s míčem

Široký postoj je stabilní a umožňuje oběma nohám drobné korekce. Pohyb vedoucí ke kontaktu s míčem se děje zpravidla výkrokem (úkrokem) nebo pouhým přenesením těžiště ve fixovaném postoji.

Paže - pohyb paží proti míči je minimální nebo žádný. Principem přihrávky je snižování rychlosti míče, proto je pohyb paží proti míči minimální nebo žádný. Pouze při velmi

malé rychlosti míče je možno registrovat velmi nepatrný pohyb paží proti míči, ale impuls síly vychází z nohou a trupu. Snaha zachovat úhel mezi trupem a pažemi se projevuje i při přihrávce mimo osu těla tím, že trup rotuje, teprve potom se začne úhel trup a paže zmenšovat.

Trup- poloha trupu se začíná přizpůsobovat dráze letu.

Nohy - poloha nohou se přizpůsobuje letu míč. Pokud je přihrávka v ose těla postoj může zůstat široký. Při přihrávce mimo osu těla se postoj začne měnit a jedna noha směřuje vzad. Může docházet i k dalším modifikacím - pády, výskok atd.

7) Akce paží před kontaktem s míčem

Paže - pohyb paží proti míči je minimální nebo žádný. Principem přihrávky je snižování rychlosti míče, proto je pohyb paží proti míči minimální nebo žádný. Pouze při velmi malé rychlosti míče je možno registrovat velmi nepatrný pohyb paží proti míči, ale impuls síly vychází z nohou a trupu. Snaha zachovat úhel mezi trupem a pažemi se projevuje i při přihrávce mimo osu těla tím, že trup rotuje, teprve potom se začne úhel trup a paže zmenšovat.

Trup - je podle situace vzpřímený, předkloněný nebo rotující.

Nohy - poloha nohou se přizpůsobuje letu míč. Pokud je přihrávka v ose těla postoj může zůstat široký. Při přihrávce mimo osu těla se postoj začne měnit a jedna noha směřuje vzad. Může docházet i k dalším modifikacím - pády, výskok atd.

8) Akce těla při kontaktu s míčem

V momentu kontaktu s míčem (částečně už těsně před ním) se nohy propínají a trup vzpřimuje. To neplatí pro některé velmi krátké míče nebo pády.

Paže - nejsou v pohybu, do poslední chvíle drží velký úhel vůči trupu.

Trup- podle situace je vzpřímený, předkloněný nebo rotující.

Nohy - úhly ve všech kloubech se zvětšují

9) Akce paží při kontaktu s míčem

Paže - jsou vytočeny měkkou částí předloktí nahoru a drží se v těsné blízkosti, zápěstí se tlačí dolů. Kontakt s míčem je proveden v horní polovině předloktí. Paže začínají tlumící pohyb podle rychlosti letícího míče, ramena jsou natlačena dopředu, lokty fixovány, zápěstí je tlačeno k sobě a dolů.

Trup - hlava a trup jsou drženy v klidné a stále poloze determinované letem míče.

Nohy - úhly ve všech kloubech se zvětšují

10) Akce nohou při a po kontaktu s míčem

Nohy - pohyb nohou je u odbití aktivní. V tomto případě aktivní pohyb vzad - je dán rychlostí letícího míče.

Trup - pokračuje v pohybu dozadu, buď celý nebo jeho část.

Taktické hledisko přihrávky

Rozdělení z taktického hlediska:

Podle herní situace

- přihrávka po podání, která bývá označována jako příjem podání,
- přihrávka v průběhu rozehry - po různých herních činnostech jednotlivce, provedených soupeřem, při kterých míč přeletěl síť a po vlastním bloku.

Podle směru letu míče

- přihrávka na nahrávače v předních zónách hřiště (u sítě),
- přihrávka na vbíhajícího nahrávače ze zadních zón hřiště,
- přihrávka k útočnému úderu, tzv. na první.

Je nutné si uvědomit, že jeden z druhů přihrávky - příjem podání - neklade na hráče velké nároky z hlediska psychické stránky. Hráč nemusí rychle zhodnotit herní situaci a podle toho vybrat nejvhodnější druh přihrávky, protože předem ví, kam a na koho ji umístit. Nejčastěji to bývá na rozhraní zóny 2 a 3. Při příjmu podání má i dostatek času soustředit se na správné provedení této herní činnosti jednotlivce. V případě přihrávky v průběhu rozehry však toto neplatí (Buchtel at al., 2005).

Taktika přihrávky

- Snaha pokrýt co největší plochu hřiště nejúčelnějším rozestavením hráčů.
- Výběrem přihrávky usilovat o plynulý a efektivní přechod z obrany do útoku.
- Na základě dovednostního potenciálu hráčů stanovit herní kombinaci pro příjem podání.
- Při pomalejším, méně razantním podání a zvláště přihrávku ze hry provést odbitím obouruč vrchem.
- Délce podání přizpůsobit rozestavení hráčů více vpředu nebo vzadu.

- Ke zrychlení útočné kombinace volit přihrávku s takovou dráhou letu, aby nahrávač narával ve výskoku (Kaplan, 1999, 26).

Nejčastější chyby příjmu podání:

- Hráč není připravený na činnost, stojí vzpřímený s pažemi u těla, v důsledku toho reaguje pozdě na míč.
- Hráč nesleduje podávajícího a míč, v důsledku čeho špatně odhaduje dráhu letu míče a pozdě reaguje.
- Příjem je nízký, směřuje těsně k síti- případně do sítě – důsledek špatného nastavení paži nebo práce paž. Hráč před odbitím dává paže dolů mezi nohy a nestihne je při odbiti dostat do patřičné polohy.
- Míč po příjmu podání směřuje do stropu – důsledek přehnaná práce paži-netlumí míč a ještě mu dodají energii.
- Hráč špatně odhaduje dráhu letu míče, váha, jestli má míč odbít on nebo spoluhráč a přijímá míč na poslední chvíli.
- Hráči nedodržují postavení (Zapletalová, Přidal & Laurenčík, 2007).

2.5. 3 Nahrávka

Nahrávku definujeme jako odbití míče po přesné dráze odpovídající rychlostí k vybranému smečarovi tak, aby mohl účinně útočit. Nahrávka je obvykle (ne nevyhnutelně) druhé odbití míče, které následuje po přihrávce. Nahrávač je stěžejním hráčem pro hru týmu. Proto je zvládnutí nahrávky jako specializované herní činnosti rozhodujícím faktorem pro kvalitativní úroveň hry celého týmu. Aby bylo možné vypracovat systém nahrávání jako podmínku tvořivé volejbalové hry, je v moderním volejbale určené místo, z něhož by měl nahrávač nahrávat - prostor u sítě na rozhraní zón II a III (Císař, 2005).

Charakteristika nahrávky

Nahrávka je herní činnost jednotlivce, kterou ve družstvech vrcholové a výkonnostní úrovně provádějí specialisté - nahrávači. Pouze v rekreačním volejbale a ve volejbale začátečnicků nahrávají všichni hráči, neboť tam nedochází ke specializaci funkcí jednotlivých hráčů. Nejčastější a nejpřesnější technikou realizace nahrávky je odbití obouruč shora. Méně častěji se používají techniky odbití jako je např. odbití

obouruč zdola a jednou rukou shora ve výskoku. Čím vyšší je výkonnostní úroveň družstva, tím větší je četnost nahrávky ve výskoku, která vytváří nejlepší podmínky pro zakončení kombinace na signál. Nahrávači ve vrcholovém volejbale disponují širokou škálou. Nahrávky se liší délkou, výškou, směrem a rychlostí. Pro danou situaci se nahrávač snaží volit neoptimálnější druh nahrávky a do poslední chvíle utajit svůj záměr před soupeřem. Vysoká úroveň techniky nahrávky je samozřejmostí, významnou úlohu sehrává taktická stránka.

Nahrávka je charakterizována tím že jí předchází odbití míče, který má kratší dráhu letu, malou nebo žádnou rotaci a nižší rychlost. Předchází jí odbití míče spoluhráčem, který se snaží přesně umístit přihrávku a vytvořit tak podmínky pro provedení přesné nahrávky.

Při nahrávce jde o odbití míče pod větším úhlem. Jsou zde kladeny velké nároky na přesnost rozptylu do stran. Pokud letí míč při nahrávce směrem k soupeři, umožňuje mu to okamžitý zásah smečováním nebo blokováním. Jestliže směřuje nahrávka od sítě, záleží na tom, zda smečař již provedl rozběh a odrazil se v blízkosti sítě. V tomto případě míč tzv. podběhl a nemůže provést prudký a úspěšný úder. V případě, že se nepřemístil předčasné k síti, může se odrazit z větší vzdálenosti od sítě a úspěšně smečovat (Buchtel at al., 2005; Zapletalová at al., 2007).

Technické hledisko nahrávky

Vývoj volejbalu ovlivňuje techniku provedení nahrávky. Celkové zrychlení hry si vynutilo ve hře nahrávačů perfektní a rychlou nahrávku za hlavu ve výskoku. Protože směr a dráha letu musí být do poslední chvíle skryté, nesmí být záměr nahrávače signalizován viditelnými pohyby těla (zaklonění atd.). Nahrávači museli v posledních letech upravit i techniku odbití ve výskoku za hlavu a u většiny kvalitních nahrávačů je možno tento trend v posunu techniky vysledovat. Z biomechanického hlediska tedy výrazně stoupla úloha činnosti palců při nahrávání a to si vynutilo změnu v nácviku techniky odbití nahrávačů (Haník & Lehnert at al., 2004).

Haník a Lehnert at al. (2004, 71) uvádí několik příkladů, jak technické provedení ovlivňuje taktiku:

- „Nahrávka ve výskoku: zkracuje se dráha i doba letu míče k momentu úderu.
- Nahrávka pouze zápěstím a palci: z polohy rukou či trupu nelze předpovídat směr letu míče.

-Nahrávka po časové prodlevě: míč není odehrán ihned po dotyku s prsty, ale po časové prodlevě zdržením míče v ruce nebo odbitím až po kulminaci výskoku - prodlouží se doba rozhodovacího procesu blokařů soupeře a zkrátí se čas pro realizaci úspěšné blokařské akce.“

Technika jednotlivých druhů nahrávky

1. Nahrávka obouručně shora před sebe

Pohyb k míči.

Práce nohou je velice důležitá pro vytvoření správné pozice pro nahrávku. Hráč běží ve směru dopadajícího míče a pohyb ukončuje většinou úkrokem. Nejdůležitější je při tom rychlá reakce a start. Pokud je mezi nahrávačem a míčem větší vzdálenost, potom se rychlost po dvou až třech krocích už nestupňuje, v závěru se naopak zpomaluje, aby se hráč dostal do výhodné pozice pro odbití.

Zaujetí střehu.

Při vlastní nahrávce hráč stojí v mírném stoji rozkročeném, chodidla na šířku ramen. Nohy jsou mírně ohnuté v kolenou, trup mírně předkloněný, hlava vzpřímená a váha těla je přesunutá na přední část chodidel. Paže jsou ohnuté, lokty směřují od těla, předloktí šikmo nahoru. Ruky jsou v zápěstí sklopené vzad. Prsty jsou volně roztažené – vytvářejí volejbalový košík. Hráč se před odbitím dostane do takové pozice, aby mu míč dopadal na čelo.

Odbití.

Těsně před vlastním odbitím se hráč začne napřimovat proti míči. Kolena a lokty se propínají současně. Dolní končetiny jsou zejména při nahrávce na delší vzdálenosti důležitou hnací silou míče. Paže se při propínání k sobě přibližují. Nahrávka odbíjí míč před tělem nad hlavou. Míče se dotýká hlavně palci, ukazováky a prostředníky, ale hlavně palci a ukazováky. Prsteníky a malíčky podebírají míč z boku a regulují směr odbití, popřípadě nepřicházejí do kontaktu s míčem. Směr letu míče určuje pohyb zápěstí dopředu. Přesnou nahrávku, která je velice důležitá pro úspěšný útok, ovlivňuje schopnost určit vhodnou sílu odbití, správně určit směr, výšku a délku letu míče. Po odbití jsou ruky, prsty a paže natažené ve směru odbití míče, nohy jsou ve výponu.

2. Nahrávka obouručně shora za sebe

Na rozdíl od nahrávky před sebe je hráč v momentě odbití míče pod míčem. V momentě kontaktu s míčem má nahrávač značně zvrácené zápěstí dozadu. Míč odbijí nad hlavou, mírně před tělem. Důležitá je práce palců, které ovlivňují vytočením nahoru a dozadu směr letu míče a tlakem regulují rychlost míče. Při odbití se nahrávač zakloní. Výborní nahrávači se snaží záklon minimalizovat a do poslední chvíle utajit směr nahrávky.

3. Nahrávka obouručně shora ve výskoku

Tento typ nahrávky používají velice často zkušené nahrávači po dobré přihrávce s cílem urychlit útočnou kombinaci, zatajit místo umístění nahrávky a upoutat pozornost soupeřova blokaře. Oporou je trup, který je ve svislé poloze. Nahrávač je nucený si pouštět míč víc nad hlavu.

4. Nahrávka jednou rukou ve výskoku

Tato nahrávka se používá jako nouzová technika při špatné přihrávce směřující na druhou stranu sítě. Jde o nastavení prstů proti směru letu míče. Vyžaduje přesný a pružný prstoklad, aby míč dostal správný směr (Zapletalová, Přidal & Laurenčík, 2007).

Taktické hledisko nahrávky

Podle Kaplana (1999, 35) taktiku nahrávky ovlivňuje zejména:

- znalost postavení vlastního družstva a především hráčů přední řady a jejich kvalita;
- znalost postavení družstva soupeře a odhad nejslabšího místa, schopnosti blokařů;
- druh a kvalita přihrávky, při špatné přihrávce je lépe raději volit nahrávku před sebe;
- postavení nahrávače;
- komunikace s útočníky;
- stav utkání.

Z taktické stránky dělíme nahrávku z několika hledisek:

- a) podle směru přihrávky
- b) podle délky, výšky, prudkosti

c) podle herního systému

a) podle směru přihrávky

-**Nahrávka u sítě** bývá nejčastější nahrávkou. Měla by být rovnoběžná se sítí. Často však nepřesná přihrávka takové zpracování nedovoluje. Při přesunu nahrávače do nepředpokládaného místa odbití se stává, že míč směřuje pak šikmo od sítě. Často je taková nahrávka uplatňována úmyslně z taktických důvodů. Útok je možno vést totiž z větší vzdálenosti od sítě, což umožňuje lépe se vyhnout soupeřovu bloku.

V současné době se dokonce taková nahrávka stala součástí herního systému družstev. Vysoká nahrávka směřuje až nad útočnou čáru, nebo před ni, odkud velkou silou útočí vysoký hráč zadní řady ze zóny I, nebo V, případně VI. Takový útok je velmi účinný, protože se obtížně blokuje.

-**Nahrávka z pole** je uplatňována v těch případech, kdy je krátká přihrávka, nebo směřuje do prostoru, příliš vzdáleného od nahrávače. tehdy nahrává buď nahrávač sám (ten vždy v prvním případě), nebo jiný, obvykle nejbližší hráč, šikmo k síti. Takové nepřesné přihrávky by měl odbítet buď druhý nahrávač družstva, nebo univerzální hráč (v systému 5-1). Zpracování této nahrávky v úspěšnou útočnou akci je velmi obtížné (Sobotka, 1995).

b) podle délky, výšky, prudkosti

- dlouhou a vysokou před sebe,
- krátkou polovysokou před sebe,
- vysokou nad sebe (těsně před nahrávače),
- polovysokou nad sebe („půlku“),
- vystřelenou před sebe (nízká, plochá),
- nízkou před sebe nebo nad sebe („na rychlíka“),
- dlouhou a vysokou za sebe,
- krátkou a polovysokou za sebe,
- vystřelenou za sebe,
- nízkou za sebe (Buchtel& Ejem, 1975, 113).

c) podle herního systému

-**Nahrávka nahrávače přední řady** je základní herní činností u začínajících družstev. Při základním výcviku je třeba, aby ji zvládli všichni hráči. Nevyžaduje úzce

specializovaného hráče. Provádí ji hráč přední řady, který stojí nejčastěji v zóně III. Z této pozice nahrává častěji do úseku IV., ale po otočení i do zóny II. Nahrávku však může uskutečnit i tehdy, když je v úseku II - tehdy do zóny III a IV. Méně často nahrává ze zóny IV - do prostoru III a II, a to obvykle tehdy, když v některé z těchto zón je smečář-levák. Po těchto nahrávkách bývá veden útok jen dvěma smečáři.

-Nahrávka vbíhajícího nahrávače. Používá se jí u vyspělejších družstev s kvalitním nahrávačem, častěji však se dvěma. Umožňuje se jí útočný úder kterémukoliv ze tří útočících hráčů přední řady. Uskutečňuje se nejčastěji po podání soupeře a u družstev vyšších soutěží i během hry. Vbíhající hráč nahrává z prostoru v rozhraní úseků II a III. Nejsnadnější je vběhnutí ze zóny I, méně výhodné z úseku VI (běží prostorem, kudy přichází nejčastěji podání soupeře) a nejtěžší je ze zóny V (nejdelší dráha běhu a ještě případný obrat hráče). Vbíhající hráč musí běžet na nové místo velmi rychle a rovněž tak, aby nerušil ostatní hráče v příjmu podání. Vběhnutí během hry se provádí v okamžiku, kdy se předpokládá lehčí odbití míče od soupeře do vlastního pole.

Výhoda tohoto způsobu je i v možnosti klamání. Nahrávač naznačí nahrávku ve výskoku před sebe a nahraje za sebe. Při nepozornosti blokařů nebo jejich menší zkušenosti se stává, že se vbíhajícího nahrávače pokoušejí zablokovat, čímž úplně otevřou možnost snadného útoku kterémukoliv hráči přední řady.

-Nahrávka kteréhokoliv hráče v poli je většinou jen nouzovým řešením v herní situaci, kdy dojde k nepřesné přihrávce která směřuje daleko do pole. Nahrávač ji již přes veškerou snahu nemůže dostihnout. Potom přebírá jeho úlohu po předcházející domluvě v družstvu buď druhý nahrávač nebo univerzál, v krajním případě pak kterýkoliv z dalších hráčů, jenž je k míči nejbližší. Nahrávka bývá obyčejně nepřesná a musí být voleno nouzové odbití do pole soupeře.

-Nahrávka hráče útočné řady po předchozím klamání. Tento způsobu používají ve hře jen družstva nejvyšší výkonnostní kategorie. Nahrávač jej uskutečňuje většinou ve výskoku. Jako člen přední řady může ve výskoku naznačit smeč a provést nahrávku nebo naznačit nahrávku a uskutečnit smeč, či ulítí (Sobotka, 1995).

Možné chyby při nahrávce

- odbití není provedeno především činností zápěstí, ale předloktí (dochází ke snížení přesnosti nahrávky)
- kontakt s míčem je příliš dlouhý
- kontakt s míčem je příliš krátký (nedostatečná kontrola nad míčem)

- kontakt s míčem není převážně plochou prstů, ale pouze jejich posledními články
- nesoučasné nasazení rukou na míč
- po přihrávce od sítě zapojuje hráč do odbití více levou ruku nebo je odbití provedeno po přehnané rotaci trupu doprava (nahrávka směřuje příliš blízko k síti)
- nesprávná volba způsobu odbití v nestandardních situacích (nepřizpůsobení volby techniky nahrávky herní situaci)
- neschopnost použít jinou techniku odbití (Haník & Lehnert at al., 2004).

2.5.4 Útočný úder

„Útočný úder je odbití míče do pole soupeře během roze hry, prováděné nejčastěji jednoruč ve výskoku s cílem znemožnit soupeři udržení míče ve hře a tak dosáhnout bodu pro své družstvo“ (Buchtel at al., 2005, 56).

Charakteristika útočného úderu

Útok je z pohledu diváka nejatraktivnější částí volejbalu, přináší totiž tvořivost souhry nahrávače s útočníkem, a zároveň souboj útočníka s blokem a obranou soupeře. Obvykle se provádí z třetího odbití po nahrání míče tvrdým úderem do pole soupeře. Existují ale i jiné způsoby zakončení útoku např. (ulívka, vytlučení bloku atd.) (Císař, 2005).

Účinnost útočného úderu ovlivňuje především rychlost letu míče, která ztěžuje soupeři zpracování míče a zkracuje dobu potřebnou pro zaujmutí správného postavení a postoje. Dále o účinnost útoku spočívá v umístění do nekrytého nebo nedostatečně krytého prostoru v poli soupeře, ve výběru nečekaného druhu útočného úderu, ve využití soupeřova bloku k potřebné změně letu míče (Buchtel at al., 2005).

Úloha útoku v dnešním vrcholovém volejbalu

Dnešní týmy na vrcholové úrovni jsou velice vyrovnané. Čím více se úroveň týmů vyrovnává, tím se vyrovnává statistická úspěšnost jednotlivých činností. I u zcela vyrovnaných zápasů vykazuje vítězné družstvo vyšší statistickou úspěšnost. Běžná je situace, že vítězné družstvo je úspěšnější ve třech činnostech, poražené pouze v jedné atd. Nakonec však zůstane jediná činnost, jejíž vyšší hodnota je na straně vítězného družstva. Touto činností je útok. I když tato skutečnost neplatí absolutně (ostatně jako

nic jiného neplatí ve volejbalu absolutně), je přesto důkazem toho, že útok je nejdůležitější činností družstva. Abychom byli úplně přesní: v souboji vlastního útoku se soupeřovou obranou je vítězné družstvo úspěšnější než soupeřův útok vůči vlastní obraně. Je to i logické: cílem družstva v rozehřeje ukončit ji ve svůj prospěch. Příhrávka, organizace útočných kombinací, ústí v jedinou činnost - útočný úder. Naproti tomu úkolem obrany je zabránit ukončení rozehry nebo její ukončení ve vlastní prospěch a k tomu používá více prostředků (blok, hru v poli, donucení soupeře k chybě). Z tohoto důvodu je nejúčelnější způsob zisku bodu dobře zorganizovat útočnou činnost a v návaznosti na ni organizovat obrannou činnost jako zbraň proti útočné síle soupeře. Bez kvalitního útoku jsou možnosti družstva získávat body značně omezeny a ve vyspělé formě volejbalu je vítězství téměř vyloučeno (Haník & Lehnert at al., 2004).

Technické hledisko útočného úderu

Podle Haníka a Lehnerta at al. (2004, 75) se pohybová struktura útočného úderu obvykle rozděluje do pěti fází:

- „Rozběh
- Odraz
- Let
- Úder
- Doskok“

Kaplan (1999, 35-38) charakterizuje jednotlivé fáze útočného úderu takto:

Rozběh

K útočnému úderu se hráč rozbíhá vzhledem k síti převážně šikmo. Rozběh je zahájen jedním až dvěma přípravnými kroky. Po nich následuje dlouhý brzdící krok pravou nohou, který zrychluje pohyb vpřed. Je veden přes patu pravé dolní končetiny. Levá noha dokončuje prodloužený krok (skok) umístěním chodidla před pravou. Velká rychlost rozběhu vyvolá větší délku prodlouženého kroku. Kroky rozběhu by měly být plynulé v určitém rytmu.

V průběhu posledního přípravného kroku jsou paže lehce vpřed a připravují se na švih vzad. Při brzdícím kroku se ramena dostávají vzad. Paže švihají vzad a přirozeně vyrovnávají pohyb nohou vpřed. Současně se naklání trup poněkud vpřed a umožňuje tak zapojení bederních svalů do výskoku. Z pohybem levé nohy do kroku se začínají pohybovat paže vpřed a vzpřimovat trup.

Odraz

Odraz začíná ihned po dokončení dokroku. Do intenzivní překonávající fáze jsou zapojeny v rychlém sledu kloubní síly kotníků, kolen, kyčlí a ramen. Obě paže švihají vpřed a vzhůru a jsou v loktech částečně ohnuté. Základnou pro odraz je dotyk chodidel s podložkou. U hráčů se při odrazu stále více používá vzájemné postavení chodidel pod úhlem 45° než postavení rovnoběžné.

Zahraniční literatura (in Kaplan, 1999) uvádí tyto výhody:

- Smečař může nepřetržitě sledovat míč a činnost na hřišti soupeře. Zvýhodněny jsou útočné údery z rychlých nahrávek.
- Smečař při rychlé nahrávce s větší účinností převádí pohyb vpřed ve vertikální výskok.
- Menší napětí v kolenou a menší zatížení čtyřhlavého stehenního svalu. Síla všech svalů je spíše využita k impulsu pro pohyb těla vzhůru, než ke zbrzdění horizontální síly.
- Lepší kontrola usměrnění smeče.

Vyšší poloha vzdálenějšího ramene od sítě umožňuje smečovat větší silou švihové paže pomocí rotace vrchní části těla.

Letová fáze

V letové fázi se nohy po odrazu ohýbají v kolenou a napínají v kyčelních kloubech. Současně rotují boky proti směru hodinových ručiček, jako reakce na opačnou rotaci ramen. Pravé rameno se vzdaluje od sítě. Boky jsou po rotaci stále šikmo k síti. Společný pohyb paží vzhůru je až do úrovně hlavy.

Levá neúderová paže otáčí předloktí vzhůru. Pravá úderová paže se pohybuje vzad s loktem nad úrovní ramene s předloktím téměř vodorovným. Loket se na konci pohybu opět dostává pod úroveň ramene, které je maximálně rotováno vzad. Paže je ohnuta v lokti.

V případě levorukého útočníka je provedení pochopitelně zrcadlově obrácené.

Úder do míče

Ruka uděluje míči horní, boční nebo spodní rotaci. Horní rotace je významná při smečování přes bloky a pro ostrou diagonálu.

Větší herní rotace mění úhel letu. Míč s menší horní rotací se využívá při úderech do volných míst, k postraním čarám a do rohů. Pohyb směrem k míči je zahájen rotací boků. Tento pohyb je postupně přenášen na další části těla. Trup se pohybuje vpřed při současné rotaci a ohýbání ramene, následném napnutí v lokti a závěrečném ohnutí zápěstí. Levá paže při klesání napomáhá udržovat rovnováhu těla. Celkový pohyb při útočném úderu závisí hlavně na rotujících částech a ne pouze na úderu natažené paže ze záklonu.

Dopad

Dopad by měl být měkký a tlumený na obě nohy, někdy pouze na jednu nohu. Špičky se dotýkají podložky jako první a odvinutím přes plochy chodidel na paty a ohnutím v kolenou do podřepu se utlumí pohybová energie pádu těla. Mimo smeče provedeného čelně hráči provádějí ještě další druhy útočných úderů.“

Taktické hledisko útoku

Taktika útočného úderu

Útočný úder je finální herní činností jednotlivce v útočné herní kombinaci. V současnosti je ve vrcholovém volejbalu nejčastější silové zakončení v přímočarém směru. Kvalitní smečař musí ovládat na odpovídající úrovni útočné údery všech sledů. Je vybaven pestrým rejstříkem útočných úderů a umí využívat klamných pohybů (Kaplan 1999).

Císař (2005, 106) uvádí zásady taktiky útočení takto:

- Útočit pokaždé, když je rozehraný míč na naší polovině.
- Být agresivní. Sledovat postavení soupeřovy obrany, blokařů i hráčů v poli.
- Přistupovat k útoku tvořivě, využívat možnosti nahrávky, slabín bloků i obrany.
- Vybudovat si cit pro rytmus hry a vhodně, pro soupeře překvapivě, jej měnit.
- Komunikovat s nahrávačem a nezervózňovat jej při nezdařeném útoku.
- Svou hrou vyzařovat sebevědomí.

Z taktické stránky dělíme útok z několika hledisek:

- a) Útok prvním, druhým či třetím sledem
- b) Útok vzhledem k soupeřově obraně na síti

a) Útok prvním, druhým či třetím sledem

1. Útok prvním sledem

Načasování rozběhu útočníka se neprovádí podle nahrávky, ale podle přihrávky nahrávačovi. Útočící hráč je hledán nahrávkou od nahrávače. Útok prvního sledu je výsledkem časové a prostorové spolupráce, proto můžeme jen těžko zvýrazňovat odpovědnost jednoho nebo druhého hráče. Útočné údery prvního sledu jsou hrány velmi rychle poté co míč opustí nahrávačovy ruce. Při správném provedení by měl být míč zasažen

Mezi nahrávky prvního sledu patří „rychlík“, „rychlík za hlavu“ a „čtyřka“. Útočné údery prvního sledu jsou velice efektivní, ale pro jejich dobré provedení je potřeba kvalitní přihrávka a perfektní spolupráce hráčů (Haník & Lehnert at al., 2004)

„Rychlík“ – Zařazuje se do hry se středovými blokaři, tedy v zóně číslo III. . Nejen že je kvůli své rychlosti velice efektivní, ale zároveň je jeho úkolem upoutat pozornost blokaře soupeře a znemožnit mu tak sestavit kvalitní obranu v ostatních zónách.

Útočný úder - rychlík – provádí útočník z rozběhu kde používá jeden nebo dva rychlé kroky s následujícím rychlým odrazem. Nabíhá ze vzdálenosti asi 3 m od sítě nebo použije pouze naskočení. Švih je přiměřeně zmenšený kruhový pohyb s mírně zapaženou paží ohnutou v lokti. Rychlost a překvapivost je odvozená od načasování, kvality přihrávky a nahrávky ve výskoku. Odraz smečáře je rychlejší než nahrávka a k úderu do míče dochází v okamžiku jeho stoupání (Kaplan, 1999, 39)

„Rychlík za hlavu“ - Tento útočný úder je podobný jako výše zmiňovaný a tím rozdílem že probíhá za nahrávačem. V dnešním volejbale není k vidění tak často. Jeho provedení je složitější zato však může být velice překvapivý právě z toho důvodu že je málo frekventovaný.

„Čtyřka“ - Je rychlá, vystřelená nahrávka dva metry před nahrávače. Je velice náročná na souhru a přesnost nahrávky. Míč letí od nahrávače velice rychle vpřed je zde nebezpečí že smečář při něm úplně dokonalé nahrávce na míč vůbec nedosáhne. Při

kvalitním provedení je však úspěšnost tohoto úderu velmi vysoká a smečář útočí prakticky bez bloku.

2. Útok druhým sledem

Jedná se o pomalejší nahrávky. Časově následují právě po útoku prvním sledem. Při tomto druhu útoku časuje útočník rozběh podle nahrávky. Větší zodpovědnost za úspěšnost útoku je na straně smečujícího hráče. Sem patří „útok z vystřelené nahrávky“ a „útok z vysoké nahrávky“.

„Útok z vystřelené nahrávky“

Nahrávač nahrává po přesné přihrávce prudce a ploše před sebe nebo za sebe. Míč stoupá nad síť a v některém bodě své vzestupné dráhy je zasažen rukou smečáře. Vystřelená (stoupavá) nahrávka může být dlouhá 6–8m nebo kratší 2–4m. Pro správné provedení důležitý včasný odraz útočníka. Úder se hraje ze zón IV nebo II.

Často je používáno bezpečnějšího provedení, kdy je nahrávka sice plochá, ale není tak prudká. Míč je zasažen v některém bodě sestupné dráhy svého letu (Buchtel, Ejem, 2005)

„Útok z vysoké nahrávky“.

Tento typ útoku se hraje po špatné přihrávce většinou po kvalitním podání soupeře nebo po ubráněném útoku od soupeře. Z důvodu nekvalitního příjmu soupeř dokáže odhadnout zónu útoku a zde seskupit kvalitní obranu na síti. Je zde důležité aby nahrávka byla dostatečně vysoká a také přesná aby smečář mohl míč udeřit co nejvýše a nejrazantněji. Často se k tomuto útoku využívá diagonální hráč který k tomu má potřebné fyzické parametry

3. Útok třetím sledem

Jedná se o útok ze zadních zón hřiště (zóny I a VI). To znamená že smečující hráč se musí odrážet za útočnou čarou (3m od sítě) ale dopadnou může i o předních zón hřiště. Díky těmto možnostem útoku má nahrávač v každém postavení k dispozici 4 útočníky. Ze zóny VI útočí většinou přihrávající smečáři a ze zóny I diagonální hráč. Tyto dva útoky se od sebe liší.

„Útok ze zóny VI“

Smečáři útočí většinou rychlou nahrávku do signálu, nahrávka směřuje více k síti (1-1,5m od sítě) a smečář po útoku dopadá daleko do předních zón hřiště aby mohl útočit

co nejrazantněji a směřovat míč mimo blok co nejbližší za síť do pole soupeře a znemožnil tak soupeři míč ubránit v poli.

„Útok ze zóny I“

Pro tento útok je potřeba mít hráče s velmi kvalitními fyzickými parametry, který dokáže směřovat míč hodně vysoko. Hlavním úkolem diagonálního hráče je směřovat bodové míče po horším příjmu z vysokých nahrávek. Proto většinou útočí proti kompaktní obraně na síti a musí tedy trefovat míč z výšky do zadních částí hřiště. Nahrávka tedy nesmí směřovat příliš k síti aby míč diagonální hráč udeřil co nejvýše.

Kaplana (1999, 39) popisuje útočný úder ze zadní řady takto:

Rozběh může být různý podle výchozího postavení smečáře v zadní řadě, výšky nahrávky, časových možností a jeho dispozic. Smečář se musí odrazit za útočnou čarou, ale dopadnout může do přední zóny. To umožňuje směřovat nahaný míč nad přední zónou. Výška nahrávky a její vzdálenost od sítě určují vertikální úhel a směr smeče. Čím vzdálenější je nahrávka od sítě, tím více podmiňuje účinnost smeče výška bodu kontaktu ruky s míčem. Smečář musí mít v letové fázi dostatek rychlosti ke koordinaci pohybu těla.

b) Útok vzhledem k soupeřově obraně na síti

Útočný úder bez bloku se používá tehdy, když soupeř nestačil zformovat obranu na síti (většinou při použití kombinací na signál). To platí ve vrcholovém volejbalu. Ve výkonnostním a rekreačním volejbalu se smečuje bez bloku proto, že hráči ještě neovládají tuto obtížnou herní činnost jednotlivce. Dalším důvodem je to, že nahrávka soupeře není přesná nebo smečář není tak kvalitní, aby bylo nutné organizovat obranu na síti (Buchtela at al. ,2005, 58).

Útočný úder, vedený proti bloku (jednoblok až trojblok) se vyskytuje při hře bez signálů velmi často. Nicméně ani v utkání kde se používá systému kombinací na signál se smečář bez nutnosti jejich překonání neobejde.

Podle Buchtela at al.(2005, 58) útočný úder proti bloku dává smečáři tyto možnosti jeho překonání:

- **vyhnutí se bloku** - hráč usměrňuje útočný úder tak, aby se míč nedotkl bloku a směřoval do nedostatečně kryté části soupeřova pole,

- **vytlučení bloku** - hráč udeří do míče tak, aby se míč odrazil od bloku a letěl buď mimo vlastní pole, nebo mimo pole soupeře tak, aby ho soupeř nemohl odbít,
- **prorážení míče blokem** - hráč využívá chybu soupeře, kdy blok je příliš daleko od sítě; míč, který se od bloku odrazí, neletí zpět přes síť, ale padá přímo k zemi do pole soupeře,
- **smečování přes blok** - hráč provádí útočný úder ve značné výšce nad sítí, kam blok nedosáhne; předpokládá to vysoký výskok smečáře spolu s rychlým provedením úderu,...

Kromě těchto razantních možností překonání bloku existují také více technické způsoby jak lze úspěšně zaútočit:

1) Ulití – je měkký, konečky prstů tlačенý míč po smečářském rozběhu. Účelem je překvapit obranu, která očekává tvrdý smeč. Rozběh na ulití je stejný jako rozběh na smeč. Na vrcholu výskoku útočník dosáhne co nejvýše to jde a všemi pěti prsty zlehka tlačí míč s použitím celé paže tak, aby jej ulil za blok.

2) Úder bez rychlosti – Jedná se o smečářský kontrolovaný úder s menší silou do přesného místa. Používá se když blokař nepřesahuje a odkrývá tak zranitelná místa hřiště..

3) Roláda – nebo také rotující míč, je krátký útočný úder, který rotuje od smečářovy dlaně. Je to nejvíce klamný smečářský úder. Jeho zvládnutí je těžší než ulití, ale jeho výhodou je že je rychlý a vypadá jako smeč.

4) Vytření bloku – využívá se když je míč nahraný blízko sítě a blokař má výhodu. Může přesáhnout síť a zadusit útok. Chytrý smečář využije smečářovy ruce, natlačí na ně míč a odrazí jej mimo hřiště. Smečář využívá všech pěti prstů k zachycení míče, tlačí míč pevně, ruku drží na míči. Při kontaktu blokaře s míčem otáčí útočník ruku a vytře míč ven do autu.

5)Naražení bloku – pokud se smečář ocitne v obtížné situaci, má míč nahraný proti dobrému bloku je u něj pozdě , nebo je míč nahraný nízko apod., použije středně silného rovného úderu do bloku, aby se míč odrazil zpět. Po jeho vykrytí může znovu útočit v lépe připraveném útoku (Císař, 2005)

Nejčastější chyby při provádění útočných úderů podle Buchtel, Ejem (1975, 143-144):

1. Rozběh:

- rozběh je příliš dlouhý,
- rozběh není plynulý,
- nekoordinovaný pohyb hráče při rozběhu (např. různé poskoky).

2. Odraz:

- příliš dlouhý nebo krátký předskok či poslední krok rozběhu (neodpovídá rychlosti rozběhu),
- příliš vysoký předskok,
- hráč se odráží příliš brzy nebo naopak pozdě,
- hráč se odráží příliš do dálky (na úkor výšky odrazu),
- nohy jsou při odrazu příliš od sebe,
- hráč při odrazu nedostatečně pokrčuje nohy v kolenou,
- míč je při odrazu podbíhán (hráč jej odbíjí za hlavou)

3. Odbití míče:

- míč je odbíjen pokrčenou paží,
- úder do míče není proveden dlaňovou částí ruky, ale prsty nebo předloktím (neplatí pro ulítí),
- úder do míče je prováděn rukou sevřenou v pěst,
- úder není dokončen pohybem (zaklopením) zápěstí.

4. Dосkok:

- hráč doskakuje na natažené nohy v kolenou,
- hráč doskakuje a nemá vypjatá chodidla (špičky nesměřují k zemi).

2.5.5 Blokování

Zapletalová, Přidal, Laurenčík (2007, 107) definují blokování takto:

„Blokování je herní činnost, při které jeden hráč (jednoblok) nebo skupina hráčů (dvojblok, trojblok) přehradí rukama určitý prostor nad sítí aby soupeři znemožnili úspěšně zakončit útočný úder. Uplatňuje se především proti smeči ve všech jeho variantách.“

Charakteristika blokování

Blokování je činnost, která plní jak úkoly obrany, tak i útoku. Provádí se nejčastěji proti útočnému úderu soupeře. Patří stejně jako podání a útočný úder k finálním herním činnostem. Za jeden set se zablokuje v průměru 3x až 4x. Statistické výsledky podporují jeden významný fakt a to že blok má rozhodující vliv na získání důležitých bodů a vítězství v utkání. Četnost bloku je dána specializací hráčů, jak je tomu u útočného úderu. Specialista blokař na vrcholové úrovni značně v této herní činnosti převyšuje ostatní hráče. Univerzál pak bývá druhým nejčastěji blokujícím hráčem. Je to způsobeno tím že blokuje v zóně číslo II, to znamená proti smečářům, útočícím ze zóny IV.

Z technického hlediska je blokování odbití míče obouruč vrchem ve výskoku nastavením paží a rukou do směru letícího míče. Do styku s míčem se dostává prstová i dlaňová část ruky a předloktí (Buchtel at al., 2005).

Zařazení blokování do hry má význam pouze tehdy, když hráč dokáže vyskočit tak, aby dostal minimálně své dlaně nad síť a mohl se jimi tlačit nad pole soupeře. Pokud dosahuje nad síť pouze prsty, pak spíše komplikuje obranu tím, že nepředvídatelně tečují míč. Pro zapojení blokování do hry je tedy třeba dosáhnout potřebné fyzické vyspělosti a kondice (Císař, 2005).

Sobotka (1995,51-52) podle počtu zúčastněných hráčů na bloku rozeznává:

Jednoblok.

Jednobloku užíváme především tehdy, kdy pro rychlost útočné akce soupeře (rychlá, vystřelená nahrávka, signál) nestačíme již seskupit dvojblok. Používáme ho rovněž tehdy, kdy útočící hráč je méně kvalitním smečářem.

Dvojblok.

Dvojbloku, jako nejčastějšího ze všech tří druhů provedení, se užívá na všech částech sítě. Nejvíce to bývá v zóně II a IV, v menším počtu případů pak v zóně III. Největší nároky jsou kladeny na středního hráče, který se snaží blokovat na síti vždy a proto se často přesunuje.

Pro úspěšnost dvojbloku je rozhodující souhra obou hráčů, v níž vždy jeden z nich určuje postavení bloku („staví blok“). Obvykle to bývá hráč bližší k místu útoku (na okrajích sítě krajní, na středu pak střední hráč). Střední hráč má většinou v zónách IV a II tendenci „přeskočit“ místo přechodu míče přes síť a tím otevřít cestu

útočnou diagonálou. Určování postavení bloků je mnohdy řešeno dohodou družstva vzhledem k jeho obrannému systému. Proto se i názory v tomto směru rozcházejí.

Trojblok

Jeho správné provedení je nejobtížnější než u jednobloku či dvojbloku a vyžaduje pečlivý nácvik v oblasti souhry. Nejčastěji se ho používá v úseku III. V dnešní, moderní hře však často vidíme postavení trojbloku na kterékoliv části sítě podle toho, kde se nachází nejúspěšnější smečář soupeře. Podle dosavadního výzkumu je správně postavený trojblok také nejúčinnější zbraní proti útoku hráče zadní řady.“

2.5.6 Vybírání

Haník a Lehnert at al. (2004, 94) definují vybírání jako:

Zásah v poli, který je v souladu s pravidly a jehož cílem je udržení míče ve hře, resp. založení protiútočného (útočného). Zásah v poli se děje ve většině případů po útoku soupeře (vybírání), popř. prostě při přeletu míče na vlastní území (míč zadarmo), ale také po vlastním útoku (vykryvání vlastního smečáře).

Charakteristika vybírání

Vybírání hraje ve volejbale důležitou roli především proto, že téměř 85 % odbití přejde přes síť a vyžaduje zásah v poli. Úspěšnost vybírání úzce souvisí s kvalitou bloku (zakrytím předem domluvené části sítě) a postavením hráčů v poli. Blokující hráči proto ukazují smluvenými znameními prstů, jaký směr útočného úderu budou blokovat. Hráči v poli - obránci podle toho korigují svá postavení a vytvářejí tak předpoklady pro úspěšné vybírání.

Úspěšnost vybírání u vítězného družstva se pohybuje kolem 15 %, z jednotlivců má nejvyšší úspěšnost libero - v průměru 36 %. Jeho úspěšnost převyšuje úspěšnost ostatních hráčů. Nejnižší četnost a úspěšnost má specialista blokař, který bývá ve všech zadních zónách obvykle střídán liberem. Četnost dalších hráčů se z hlediska specializace funkcí příliš neliší (Buchtel at al., 2005).

Taktické hledisko vybírání

Z hlediska taktiky by měl být hráč schopen uplatnit jakoukoliv techniku adekvátně situaci, reagovat na změnu taktiky soupeře úpravou svého postavení a

musí být schopen realizovat taktický záměr trenéra. K úspěchu ve vybírání vede tak jako v ostatních herních činnostech perfektní technické provedení, které vyrůstá z biomechanických zákonitostí. V míře ještě větší než v ostatních herních činnostech - schopnost správného výběru, schopnost kombinovat stoprocentní provedení kreativitou, vzhledem do herní situace a okamžitou reakcí na proměnlivou situaci. Lze říci, vybírání trénujeme reakci na standardní situaci, ale také na situace, které nelze řešit jen v naučených postupech. Hráč musí těžit ze svých vnitřních schopností kombinovat postupy, reagovat.... (Haník & Lehnert at al., 2004, 95-96).

Sobotka (1995, 57) z taktického hlediska rozeznává:

Vybírání míčů, letících od soupeře:

- po podání
- po útočném úderu
- po ulití
- nouzově odbité přes síť

Vybírání odražených míčů:

- od vlastních, či soupeřových bloků
- od sítě
- zahraničím spoluhráčem v poli
- nepřesně přihraných a nahaných

Technické hledisko vybírání

Z technického hlediska Sobotka (1995, 57-58) rozlišuje:

- odbíjení obouruč vrchem v pádu vzad,
- odbíjení obouruč vrchem v pádu stranou,
- odbíjení jednoruč spodem v postoji, v pádu stranou a vpřed,
- odbíjení obouruč spodem v pádu stranou,
- odbíjení jiným způsobem

Všechny uvedené druhy technického provedení vybírání uskutečňujeme jak na místě, tak po pohybu, nebo v pohybu a dále v postoji, pádu a výskoku.

2.6 HERNÍ KOMBINACE

„Herní kombinaci chápeme jako vědomou spolupráci dvou až šesti hráčů družstva sladěnou v prostoru a čase, kterou hráči uskutečňují společný taktický záměr při řešení konkrétní herní situace. Herní kombinace jsou jádrem hry“ (Zapletalová, Přidal & Laurenčík, 2007, 7).

Herní kombinace zaujímají ve volejbale důležité místo v oblasti technicko-taktické stránky hry. Představují vzájemnou spolupráci dvou až šesti hráčů, kteří realizují taktický záměr v utkání.

Volejbalové utkání se skládá z řetězce kombinací, které se opakují a plynule na sebe navazují. Každá z nich má svůj specifický charakter a neopakovatelný průběh. To činí volejbal atraktivní a zajímavou hrou nejen pro samotné hráče, ale i pro diváky.

Herní kombinace se dělí podle toho v které fázi hry se vyskytují na útočné , útočně – obranné a obranné (Buchtel at al., 2005, 108).

2.6.1 Útočné herní kombinace

2.6.1.1 Útočné herní kombinace bez signálu

Herní kombinace bez signálu z normální nahrávky. Začínají přihrávkou nebo příjmem podání, pokračují vysokou či vyšší nahrávkou a končí útočným úderem. V takovém případě má soupeřící tým dostatek času na zformování kvalitní obrany jak na síti tak v poli a následné založení vlastního útoku.

Tyto kombinace se ve výkonnostním volejbale používají v případě že příjem podání či přihrávka v průběhu rozehry nebyla kvalitní a nahrávač nemohl použít nahrávku do signálu - rychlé útočné kombinace (Buchtel at al., 2005).

Buchtel at al. (2005, 108) kombinace bez signálu dělí na:

- kombinace s nahrávačem u sítě (hráčem přední zóny),
- kombinace s vbíhajícím nahrávačem (hráčem zadní zóny),
- kombinace po nahrávce z pole,
- kombinace po přihrávce - tzv. na první.

Všechny druhy těchto kombinací se mohou realizovat po nahrávce před sebe a za sebe.

Kombinace s nahrávačem u sítě

Tyto kombinace se realizují tehdy, když nahrávač, připravující zakončení útočným úderem, je hráč přední řady.

Útok pak může být veden:

- po nahrávce rovnoběžně nebo mírně směřující od sítě či k síti do zón číslo III nebo IV
- po nahrávce směřující od sítě do prostoru kolem útočné čáry do zóny číslo VI kde obvykle útočí zadní smečář nebo do zóny číslo I kde útočí univerzální hráč,
- po nahrávce směřující od útočné čáry k síti.

První druh kombinací se vyskytuje při dobrém příjmu či přihrávce. Druhý druh bývá používán v situacích, kdy družstvo chce posílit útok smečářem zadní řady. Ten zakončuje kombinaci po odrazu za útočnou čárou. Samozřejmě se vyskytuje především u vrcholových hráčů volejbalu. Třetí druh používají hráči tehdy, když příjem či přihrávka nejsou úplně přesné a nahrávač nahrává v prostoru od útočné čáry dlouhou vysokou nahrávku směrem k síti (Buchtel at al., 2005).

Kombinace s vbíhajícím nahrávačem

Tyto kombinace se používají protože umožňují zapojit do útoku všechny tři hráče. Pravidla dovolují hráčům zadní řady po úderu podávajícího do míče změnit místo. Tím je umožněno, aby zadní hráč po přeběhu k síti nahrál na útočný úder některému ze tří hráčů přední řady. Zadní hráč vbíhá k síti do prostoru mezi zóny II a III. Kombinaci může zakončit útočným úderem i hráč zadní řady nejčastěji ze zóny VI.

Tyto kombinace jsou obtížnější, neboť přihrávka směřuje do prostoru, kam vbíhá nahrávač. Nahrávač se musí rychle přesunout k síti a technicky zvládnout odbili po pohybu a v některých případech i za pohybu. Pro funkci vbíhajícího nahrávače se vybírají hráči s potřebnými předpoklady k ovládnutí míče, z místa i ve výskoku, odbíjení po pohybu, taktického myšlení apod. (Kaplan, 1999).

Kombinace po přihrávce

Dříve se tato herní kombinace užívala po lehce zpracovatelných odbitích soupeře, nebo vysoko odražených míčích od bloku. Po nich směřuje dlouhý vysoký míč k síti,

který hráč přední řady buď přímo smečuje, nebo nahrává ve výskoku jednomu ze dvou spoluhráčů na síti. V minulosti se hráči domnívali že je tato kombinace výhodná protože je překvapivá a soupeř na ni nestačí zorganizovat obranu (Sobotka, 1995).

Vývoj však ukázal, že není pravda. Pozorní hráči blokaři bez problémů útok v krajních zónách zablokovali, protože měl velmi omezené možnosti úspěšně proti bloku zasáhnout. Dnes hráči raději lehce zpracovatelný míč přesně přihrájí a zrychlení kombinací se potom realizuje až použitím další herní činnosti jednotlivce - nahrávky.

Tento druh herní kombinace se v dnešním vrcholovém volejbalu vykytuje v případě, že příjem podání nebo přihrávka po zahájení rozehry letí vyšším obloukem a má delší dráhu letu. Míč dopadá do prstů nahrávače, který bývá nejčastěji ve výskoku a provádí překvapivou ulívku - umísťuje míč do nekryté části soupeřova pole. Tuto herní činnost však ovládají pouze vrcholoví nahrávači, takže její četnost není vysoká. Vysoká však bývá úspěšnost zakončení této kombinace - mezi 90-95 % (Buchtel at al., 2005).

Kombinace po nahrávce z pole

Dochází k nim často po nouzových situacích, když soupeřův ne příliš prudký míč, nebo míč odražený od bloků je vybrán některým hráčem nad sebe, nebo do volného prostoru. Tehdy další hráč, nebo specialista-nahrávač nahrává druhý míč šikmo k síti. Třetí hráč nemá jinou možnost, než zahrát míč útočným úderem, nebo ulítím. Proto by nahrávka z pole měla být hodně vysoká a směřovat ke smečáři podle možností z pravé strany. Při usměrnění opačným směrem jde o velmi obtížný míč.

Nevýhodou těchto kombinací je že jde většinou o akci pomalou, která umožní soupeři postavit nejen dvojblok či trojblok, ale i vhodnou obranu v poli. Tyto kombinace se vyskytují velice často, protože 30-40 % přihrávek bývá zpracováno špatně (Sobotka, 1995).

2.6.1.2 Útočné herní kombinace na signál

Jsou projevem vyšší výkonnosti družstev. Spočívají v úzké spolupráci nahrávače s ostatními hráči. Spolupráce je výsledkem mnohokrát nacvičených akcí hráčů – signálů. Základem pro signály je přesná přihrávka. Signály mají své přesné označení názvem, číslem, či speciálními výrazy, jež jsou vlastními hráčům různých družstev.

Každý ze signálů musí mít dvojí vyústění, což znamená dvojí možnost zakončení, kterou hráči téhož družstva na rozdíl od soupeře očekávají (Sobotka, 1995).

Podle toho kolik hráčů spolupracuje při vyústění kombinace s nahrávačem, rozlišuje Buchtel at al. (2005, 112) signály takto:

- „-jednoduché signály, kdy s nahrávačem spolupracuje jeden hráč,
- složité signály, kdy s nahrávačem spolupracuje jeden až pět hráčů.“

Jednoduché signály

Jednoduché signály začínají přesnou přihrávkou, pokračují různými druhy nahrávek ve výskoku a končí smečí.

Podle Buchtela al al. (2005,112) jsou jednoduché signály tyto:

- a) útok z krátké rychlé nahrávky nad sebe či mírně před sebe, tzv. rychlík před sebe,
- b) útok z polovysoké nahrávky 1-2,5 m před nahrávačem,
- c) útok z rychlejší polovysoké nahrávky, tzv. zpožděný či zastavený rychlík,
- d) útok z rychlejší polovysoké nahrávky s odskokem,
- e) útok z krátké vystřelené nahrávky 1,5 m před nahrávačem,
- f) útok ze zkrácené vystřelené nahrávky 4-5 m před nahrávačem,
- g) útok z dlouhé vystřelené nahrávky 9 a více metrů,
- h) útok z krátké rychlé nahrávky nad sebe či mírně za sebe nad hlavu, tzv. rychlík za hlavu,
- i) útok z kratší vystřelené nahrávky 1,5 m za sebe,
- j) útok z polovysoké nahrávky 1-2,5 m za sebe,
- k) útok z delší vystřelené nahrávky za sebe až k anténce - 3 i více metrů

Realizace signálů vyžaduje vymezení míst, odkud hráči jednotlivých zón útočí a určení odpovídajících druhů nahrávek.

Za tímto účelem je zavedeno následující číselné označení jednotlivých nahrávek:

- 0 - bez označení, tj. vystřelená nahrávka do zóny IV a II
- 1 - rychlík v těsné blízkosti před nahrávače a jeho varianty
- 2 - polovysoká nahrávka do zóny II se změnou při rozběhu
- 3 - rychlík za nahrávače a jeho varianty
- 4 - krátká vystřelená nahrávka na 1,5 - 2 m před nahrávače
- 5 - polovysoká nahrávka hraná v tandemu za rychlíkem

Tyto varianty útočné činnosti se používají v zónách II, III a IV (Kaplan, 1999, 60).

Složité signály

Podle Kaplana (1999, 61-62):

Jsou nejčastěji založeny na spolupráci nahrávače se dvěma až třemi hráči přední řady a také s hráči zadní řady.

V postupu navazujících útočných úderů jsou zřejmé 3 sledy. Rychlé útočné údery, kdy smečující vlastně předbílá nahrávku, váže blokujícího hráče soupeře a případně útočí z nahrávek 1,3,4. V dalším časovém sledu jako tandem následuje druhý sled z nahrávek 0,5,2 a ve třetím sledu vysoká nahrávka na útočníka ze zadní řady. Signály stanovuje nahrávač. Před podáním soupeře určí pro 2 nebo 3 hráče číslo nahrávky pro útočný úder pomocí smluveného znamení rukou nebo zavoláním čísla. Základem signálu je smeč - rychlík kombinovaný s dalšími druhy rychlejších nahrávek.

Využitím číselného systému nahrávek lze vytvářet různé varianty. Výchozí prostor pro jejich tvorbu je na rozhraní II a III zóny, ale i v jiných zónách u sítě. Složité signály s nahrávačem zadní řady je možné tvořit s označením čísla nahrávky pro dvojice ze zón III, II, IV a III a (sic) trojice ze zón IV, III a II.

Signály se provádějí bez křížení útočníků, s křížením útočníků nebo v tandemu. Složité signály je možné používat i s nahrávačem přední řady. Jako třetí útočník se využívá hráč zadní řady (třetí sled) Úspěšnost signálů je podmíněná především dobrou přihrávkou. Používání nahrávek vyskytujících se v signálech je nutné nepravidelně střídát, aby soupeř nereagoval organizací obrany. Nácvik signálů je velice náročný a vyžaduje i potřebné předpoklady hráčů .

Taktika signálů

- Lépe hrát méně signálů, ale kvalitně zvládnutých.
- Signály vybíráme v závislosti na postavení soupeře na bloku.
- Signály vybíráme v závislosti na postavení vlastních útočníků a úrovně spolupráce hráčů pro kombinaci (Kaplan, 1999).

2.6.2 Obranné i útočné herní kombinace

„Tato skupina kombinací má za úkol vytvořit podmínky pro to, aby se eliminovala úspěšnost soupeřova útoku. Zároveň však musí vytvořit optimální podmínky pro

založení útoku a jeho úspěšné zakončení. Dá se proto říci, že tento druh herních kombinací plní úkoly obranně-útočné“(Buchtel at al., 2005, 119).

Vyčkávací postavení

Smyslem této kombinace je zajistit co nejvýhodnější obranné postavení hráčů ve vlastním poli vzhledem k následující činnosti, z níž vyústí snaha o přechod do protiútoku. Zaujímáme je po vlastních podáních, po všech míčích, přehraných k soupeři a všech ostatních situacích, kdy neblokujeme a neútočíme (Sobotka 1999, 72).

Postavení při podání soupeře

Úkolem těchto kombinací je účelné rozmístění hráčů pro příjem podání které vytváří dobré podmínky pro zahájení útoku. Podle počtu hráčů kteří přijímají podání se používají tyto varianty postavení.

Postavení 5-1

Hráči rovnoměrně vykrývají prostor hřiště a dokáží při malých vzdálenostech lépe odhadnout kdo bude přijímat. Hráči jsou rozmístěni téměř v jedné řadě čelem proti místu kde stojí podávající hráč soupeře (Kaplan, 1999).

Postavení 4-2

Toto postavení používají družstva na vyšší výkonnostní úrovni. Výhodou je že jeden z útočníků který se příjmu neúčastní má více času se připravit na směr. Většinou to bývá hráč který útočí z rychlých nahrávek prvního sledu (Buchtel at al., 2005).

Postavení 3-3

Využívají ho družstva nejvyšší výkonnostní úrovně. Toto postavení vyžaduje vysokou úroveň organizace a vynikající kvalitu příjmu specializovanými hráči. Podání přijímá vždy libero a další dva hráči obvykle specialisti smečáři (Sobotka, 1999).

Postavení 2-4

Používají ho ve výjimečných situacích pouze vrcholová družstva. Hráči kteří přihrávají, jsou libero a k němu se řadí podle rozestavení vždy příslušný smečář. Tito dva musejí pokrýt celou plochu hřiště. Postavení lze realizovat pouze tehdy použije-li

soupeř plachtící podání. Pokud soupeř provádí prudké smečované podání musí přijímající družstvo zaujmout postavení 3-3 (Buchtel at al., 2005).

2.6.3 Obranné herní kombinace

Obranné herní kombinace dělíme na dvě části:

1. Postavení při vykrývání vlastního smečáře
2. Postavení proti útočnému úderu soupeře (Buchtel at al, 2005)

1) Postavení při vykrývání vlastního smečáře

Smyslem vykrývání je po znovuzískání míče při neúspěšně provedeném útoku, opět rozehrát míč tak aby mohlo dojít k novému útoku.

Nejdůležitější je vykrývání prostoru v blízkosti útočícího hráče (Sobotka , 1999).

Podle počtu hráčů kteří vykrývají prostor v těsné blízkosti smečáře Buchtel at al. (2005, 138) rozeznává:

- „- vykrývání dvěma hráči,
- vykrývání třemi hráči,
- vykrývání čtyřmi hráči.“

Většinou se používá vykrývání dvěma nebo třemi hráči, z důvodu toho že při větším počtu vykrývajících je odkryta velká část pole.

2) Postavení proti útočnému úderu soupeře

Podstatou těchto kombinací je účelné rozmístění hráčů do obranných řad podle herní situace. Jejich účinnost je závislá na vzájemné spolupráci všech hráčů při pružném a rychlém posilování obrany na síti, a nebo v poli. Postavení hráčů v poli je do značné míry určováno způsobem obrany. (Např. dvojblok pokryje určitou část hřiště kde nemůže spadnout razantní smeč a úkolem hráčů v poli je upravit své postavení a pokrýt zbývající část hřiště (Buchtel & Ejem, 1975).

Podle účasti hráčů na bloku rozlišujeme kombinace:

- bez bloku
- s jednoblokem

- s dvojblokem
- s trojblokem

Kombinace bez bloku

Používají se když soupeř nemůže tvrdě útočit volí pouze nouzové přehrání míče přes síť.

Kombinace s jednoblokem

Používá se v případech když útočné kombinace jsou provedeny tak rychle, že blokující hráči nestačí seskupit dvojblok (Kaplan, 1999).

Kombinace s dvojblokem

Jsou neúčinnější a nejvíce používanou obranou proti útoku na síti. Dvojblok se nejčastěji organizuje v krajních zónách. V zóně číslo tři se organizuje méně často, protože útok je zde mnohem rychlejší (Sobotka, 1995).

Kombinace s trojblokem

Tyto kombinace se vyskytují ve hře méně než dvě výše uvedené. Používají se proti kvalitním smečarům při horším příjmu soupeře kdy má obrana na síti dostatek času zformovat kvalitní trojblok. Tyto kombinace vytvářejí dobrou obranu na síti, ale další tři hráči nemohou dobře vykrýt zbývající velký prostor hřiště (Buchtelat al., 2005).

2.7 HERNÍ SYSTÉMY

Systém hry družstva představuje organizaci individuálních a skupinových činností zaměřenou na splnění úkolů útoku nebo obrany v průběhu utkání. Je charakterizován složením družstva (vzhledem ke specializaci funkcí hráčů), které určuje do jisté míry výběr některých herních kombinací i postavení hráčů v poli (Kaplan, Buchtel, 1987, 82).

Základním údajem který charakterizuje systém hry je počet hráčů specializovaných na útočení a počet hráčů určených pro nahrávání.

Císař (2005) rozlišuje tři nejčastěji používané herní systémy současnosti:

- 1) Systém 4-2
- 2) Systém 6-2

3) Systém 5-1

1) Systém 4-2

Při použití systému 4-2 je družstvo složeno ze dvou nesmečujících nahrávačů a čtyř smečářů. V přední řadě tak vždy hraje jeden nahrávač a dva smečáři.

Velmi dlouho byl systém 4-2 pokládána za základní systém družstva u začátečníků. Obhájci tohoto herního systému zdůrazňují jeho jednoduchost jako největší klad. Z hlediska záporů systém 4-2 rozvíjí chabé, či nenáročné, pohybové návyky, poskytuje málo podnětů pro tvořivost a stejně tak vytváří málo možností pro pohybový rozvoj hráčů.

V systému 4-2 rozeznáváme dva základní druhy uspořádání hráčů „*tradiční*“ a „*mezinárodní*“.

V tradičním uspořádání se družstvo skládá ze dvou nahrávačů, dvou krajních a dvou kombinačních smečářů (obr. 2-5). Nahrávači hrají u sítě uprostřed a vzadu vpravo (zóna 1) nebo za blokem při použití obranných kombinací s hráčem za blokem. Nahrávají na oba okraje sítě. V tradičním pojetí je systém 4-2 velmi často synonymem pro útok po vysokých, dlouhých a pomalých nahrávkách.

V tradičním 4-2 je obsažena řada problémů, které je nečiní atraktivním dokonce ani pro začínající hráče:

1. Pokud se používá postavení na příjem ve tvaru „W“, musí se nahrávači učit jak nahrávat, tak i přihrávat.
2. Nahrávači jsou nejčastěji nejslabšími blokaři, přesto jsou nuceni hrát v blokařsky nejdůležitějším postavení - vprostřed u sítě.
3. Útok je snadno předvídatelný, neboť u sítě jsou v každém postavení družstva pouze dva smečáři a možnosti použití útočných kombinací jsou omezené.

Protože tento systém neklade důraz ani na rychlost, ani na anticipaci (předvídavost), rozvíjí chabé (nedokonalé či nekvalitní) pohybové návyky a nepřispívá k žádoucímu pohybovému rozvoji sportovce.

V mezinárodním uspořádání systému hry 4-2 hrají nahrávači vpravo u sítě i vzadu v poli - zóny II a I (nebo za blokem při použití postavení proti útočnému úderu s jedním

hráčem vykrývajícím těsně blok). Při výběru tohoto systému je družstvo složeno ze dvou ústředních (krajních) smečářů, dvou středových hráčů (blokařů) a dvou nahrávačů (obr. 2-6). Ve srovnání s tradičním systémem je tento systém lepší ze tří důvodů:

1. Poskytuje možnost rozvoje dvěma středovým hráčům, kteří jsou lepší na bloku i v útoku.
2. Umožňuje použití určitého množství rychlých útočných kombinací, založených na spolupráci mezi krajním smečářem a středovým hráčem.
3. Vytváří základ pro přechod k herním systémům 5-1 nebo 6-2 v další fázi vývoje družstva (Selinger & Ackermann-Blount, 1986).

2) Systém 6-2

V družstvu se složením 6-2 máme 6 smečářů, z nichž dva zároveň působí jako nahrávači.

Všichni tři hráči, kteří jsou v přední řadě, se stávají útočníky a hlavním nahrávačem je nahrávač v zadní řadě. Výhodou tohoto systému je, že tým může pokaždé využít tři útočníky přední řady- z obou kůlů a ze středu sítě a to ztěžuje soupeři obranu útoku. Je zde také vyšší náročnost na hráče, především na nahrávače, musí nejen dobře zvládat nahrávání, ale také musí být dobrými smečáři (Císař, 2005).

Teoreticky je tento systém z hlediska útoku velice výhodný. V praxi je však téměř nemožné, přivést jej k dokonalosti. Jenom výcvik nahrávačů vyžaduje, abychom rozdělili tréninkový čas na poloviny - jednu pro každého z nich. Proto není možné úplně rozvinout jejich potenciál. Tímto je výhoda, vyplývající z možnosti využití třetího smečáře na síti, znehodnocena nevyhnutelnou ztrátou kvality nahrávky. Nemá-li družstvo dobrou nahrávku, není skutečně rozhodující, kolik smečářů má u sítě, neboť se útok ve výsledné podobě zpomaluje a ztrácí na klamavosti.

Další nevýhodou tohoto systému je, že oba nahrávači musí být dobrými smečáři a příležitostně se podílet na příjmu podání. K předchozímu přistupuje ještě obtížnější zvládnání přesného časování útoku, protože si smečáři musí zvykat na nahrávky od dvou nahrávačů, kteří se liší různým stylem nahrávky.

Tento systém bývá určitým přechodem mezi systémem 4-2 začátečníků a 5-1 vyspělých družstev.

3) Systém 5-1

V systému hry družstva 5-1 používáme pět smečářů a jednoho nahrávače, který nahrává 85-90 % všech míčů. Systém 5-1 není složitý k pochopení, vychovává nahrávače vysoké úrovně, což je hlavní předpoklad pro rychlou kombinační hru v útoku. Chce-li trenér s družstvem používat v útoku hru s rychlými útočnými kombinacemi, je systém 5-1 podmínkou. Proto tento systém používají v současném volejbale všechna špičková družstva mužů i žen. Nejvíce vyhovuje naplnění současných trendů ve volejbale - příliš nekomplikovat hru, ale všechny její prvky mít dokonale zvládnuté. Pokud nahrává všem hráčům jeden nahrávač, pak je možné dosáhnout maximální přesnosti a souhry. Je-li nahrávač hráčem přední řady, je hra podobná hře v systému 4-2 se dvěma útočníky u sítě, je-li v zadní řadě, lze hru připodobnit systému 6-2 se třemi útočícími hráči. V rotačním postavení stojí diagonálně k nahrávači (na místě druhého nahrávače) diagonální hráč (Císař, 2005; Selinger & Ackermann-Blount, 1986).

Selinger a Ackermann-Blount (1986) uvádí tyto výhody systému 5-1:

1. Družstvo potřebuje pouze jednoho dobrého nahrávače, oproti dvěma při systémech 4-2 nebo 6-2.
2. Nahrávač nemusí rozvíjet ani smečářské dovednosti* ani trénovat příjem podání.
3. Nahrávač se v tréninku nemusí dělit o čas s druhým nahrávačem. Přičteme-li k tomu, že je osvobozen od nácviku smečování a přihrávání, může se věnovat své specializaci nahrávače naplno a dosáhnout tak větší dokonalosti.
4. V rozehrané hře, a zvláště v situacích přechodu z obrany do útoku a naopak, má nahrávač plnou a nedělitelnou zodpovědnost za nahrávku - v situacích, kdy míč nesměruje přímo k němu, se nemusí rozhodovat, zda míč nepatří druhému nahrávači. To samozřejmě vylučuje nerozhodnost a zlepšuje kvalitu jeho činnosti.

3. CÍLE, ÚKOLY A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

3.1 CÍL PRÁCE

Cílem práce byla charakteristika herních činnosti souvisejících s útočnými herními kombinacemi a analýza útočných herních kombinací v současném vrcholovém volejbalu mužů.

3.2 ÚKOLY PRÁCE

1. Rešerše odborné literatury se zaměřením na herní činnosti související s útočnými herními kombinacemi.
2. Komplexní charakteristika herních činností – přihrávka, nahrávka a útočný úder.
3. Vytvoření metodiky a záznamového archu pro analýzu útočných herních kombinací v utkání.
4. Analýza videozáznamů utkání.
5. Zpracování získaných dat.

3.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- 1) Jaký je poměr realizovaných útočných kombinací prvního a druhého sledu u sledovaných týmů?
- 2) Odpovídá zjištěná úspěšnost útočných herních kombinací výsledku vzájemného utkání vybraných týmů?

4.METODIKA

4.1 OBJEKT VÝZKUMU

Objektem mého zkoumání bylo srovnat útočné herní kombinace družstev české a brazilské reprezentace na Mistrovství světa ve volejbalu mužů, které se konalo 25.9.-10.10 2010 v Itálii. Družstvo Brazílie patří dlouhodobě k světové špičce a v posledních letech udávají trend moderního volejbalu. Brazilci se na tomto Mistrovství už potřetí za sebou stali mistry světa a vyrovnali tak historický rekord Italů. Brazilský tým těží z výborného podání, z dobré obrany v poli a precizně zvládnutých útočných herních kombinací. V nestandardních situacích dovedou skvěle improvizovat a vyhrát spoustu zdánlivě ztracených míčů. Byli to právě Brazilci, kteří jako první přišli s jednoduchou a zároveň zrychlenou útočnou hrou, hlavně do zón II a IV a s velmi rychlým útokem z třetího sledu ze zóny VI.

Češi tvoří kvalitní tým a na šampionátu se předvedli ve výborné formě. Bohužel je nemůžeme zařadit do absolutní světové špičky mezi taková družstva jako jsou Brazilci, Italové, Rusové atd. Přesto porazili několik kvalitních týmů – Bulharsko, USA (vítěz posledních Olympijských her), Francii. Ve čtvrtfinále narazili na tým Brazílie, s kterým po tvrdém boji prohráli 2:3. Po této prohře se nedokázali zkoncentrovat a prohráli i s týmem Německa. To je zařadilo do bojů o 9-12 místo. Nakonec skončili na 10. místě.

Čechům se dařila zejména rychlá hra středem sítě, kde byli blokaři s nahrávačem velice dobře sehraní. Nahrávač dokázal zapojovat útočníky ze třetího sledu, ze zóny I a VI. Rovněž jsme nezaostávali v rychlosti nahrávky do obou kúlů.

U každého družstva jsem sledoval tři zápasy. Při vyhodnocování výsledků jsem se zaměřil na rozdíly v útoku mezi těmito dvěma družstvy.

4.2 METODA SBĚRU DAT

K získávání dat pro výzkum jsem použil metodu nepřímého pozorování videozáznamu vybraných utkání. Mistrovství se zúčastnilo 24 družstev, která byla rozdělena do 6-ti skupin po čtyřech týmech.

Pro výzkum byli použity tyto utkání:

- 1) utkání ve skupině   Česká republika - Bulharsko 3:1 (25:23, 27:25, 28:30, 27:25)
- 2) osmifinále   Česká republika - USA   3:0 (25:19, 25:22, 25:22)

3) čtvrtfinále	Česká republika - Brazílie	2:3 (20:25, 25:22, 25:23, 21:25, 8:15)
4) semifinále	Brazílie - Itálie	3:1 (25:15, 25:22, 23:25, 25:17)
5) finále	Brazílie - Kuba	3:0 (25:22, 25:14, 25:22)

Každý z týmu (Česká republika a Brazílie) byl tedy sledován ve třech zápasech. Ve vzájemném zápase mezi Českou republikou a Brazílií jsem udělal analýzu jak týmu České republiky tak týmu Brazílie.

Sledované údaje jsem zaznamenával do předem připravených záznamových archů. Pro každý zápas byly dva archy. Jeden byl pro útok po příjmu podání a druhý byl pro útok po vybraném míči v poli.

Do tabulek jsem zaznamenával různé možnosti útoků jednotlivých hráčů. Arch byl rozdělen na jednotlivé zóny, ze kterých hráči útočili (I, II, III, IV a VI). Každá zóna byla rozdělena podle obrany soupeře na řádky: útok bez bloku, útok proti jednobloku, dvojbloku, příp. trojbloku. Dále jsem zohlednil v tabulce, jestli hráč útočí po výborném nebo dobrém příjmu a jestli je nahrávač přední nebo zadní. To všechno má vliv na úspěšnost útoku. Do jednotlivých políček jsem zapisoval číslo hráče (např. 8) a zónu (římskými číslicemi I – VI), do které útočil.

Dolní index u zóny, do které hráč útočí, označoval typ nahrávky:

- 1 - rychlík,
- 3 - rychlík za hlavu,
- 4 - čtverka,
- S - zkrácená střelba do hlavního kůlu,
- Z - pipe za hlavu).

Písmeno O a T u čísla hráče označují typ útoku:

- O - ulívka
- T - technický úder.

K vyhodnocení úspěšnosti útočného úderu jsme si stanovili čtyřstupňovou škálu hodnocení:

- "+" - získaný bod – míč dopadl do pole soupeře nebo ho soupeř nedokázal zpracovat tak, aby ho odehrál zpět na polovinu soupeře;
- "-A" - ztracený bod po útoku do autu
- "-B" - ztracený bod po zablokovaném útoku
- "0" - po útoku se pokračuje ve hře, soupeř se ubránil

K hodnocení kvality příjmu jsem využil dvouступňovou škálu hodnocení:

- výborný příjem – nahrávač má možnost zvolit si kteréhokoli útočníka, příjem je dostatečně vysoký a není dále než 3 m od sítě
- dobry příjem – nahrávač rozděljuje svým smečarům nahrávky jako nouzové řešení herní situace. Nemůže volit směr, rychlost ani druh nahrávky.

V případě přímého bobu z podání soupeře jsem do políčka s názvem příjem zaznamenal znaménko mínus (-). Pokud došlo k nevyvedenému příjmu který směřoval do pole soupeře do tohoto políčka jsem zaznamenal také mínus ale červeně (-).

Dále jsem hodnotil činnost nahrávače. Do políčka s názvem nahrávka jsem při bodu z ulívky od nahrávače na druhou přes zaznamenal znaménko (+) a při špatné nahrávce ze které nemohl smečar tvrdě útočit jsem zaznamenal znaménko (-).

4.3 ZPRACOVÁNÍ DAT

Takto zaznamenaná data jsem dále zpracoval do tabulek shrnujících údaje jednoho družstva za všechny tři zápasy celkově (viz tabulky 1-20). V případě vzájemného zápasu mezi CZE-BRA jsem ještě vypracoval tabulky zvlášť pro toto konkrétní utkání pro přesnější srovnání jednotlivých družstev (viz. tabulky 21-30). Celková data ze tří zápasu nejsou úplně srovnatelná z důvodu toho že každé družstvo absolvovalo zápasy s jinými soupeři. Na závěr jsem ještě doložil dvě tabulky celkové útočné činnosti družstev bez rozlišování útoků podle kvality přihrávky (viz. tabulky 31 a 32).

Vzhledem k povaze získaných dat nelze uplatnit usuzovací metody statistiky. Rozdíly jsou popsány pomocí procentuálního vyjádření.

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 ANALÝZA DRUŽSTEV CELKOVĚ ZA TŘI ZÁPASY

5.1.1 Brazílie

Pro svou diplomovou práci jsem si vybral vzájemné srovnání útočných herních kombinací družstev České republiky a Brazílie na Mistrovství světa 2010. Sledoval jsem tři zápasy každého týmu, z nichž jeden byl vzájemný.

Tým Brazílie je v současnosti jednoznačně nejlepším družstvem světa. Dokládají to výsledky z posledních tří světových šampionátů, ze kterých si přivezli tři zlaté medaile. Základem jejich úspěšné hry jsou vynikající pohybové schopnosti a precizně zvládnutá technika jednotlivých herních činností. S lehkostí dokážou řešit nestandardní situace.

Družstvo Brazílie přineslo do vrcholového volejbalu nové útočné pojetí hry, jejichž základem je velmi rychlá nahrávka do obou kúlů a zapojení hráčů zadní řady do útoku (ze zóny VI tzv. pipe a ze zóny I). Toto herní pojetí závisí na kvalitní přihrávce hráče na liberu a obou přihrávajících smečářů. Seběmenší nepřesnost hráčů zapojených do hry by snížila úspěšnost útoku. Nahrávač týmu Brazílie dokáže volit taktiku útočných kombinací v průběhu utkání podle momentální hry soupeře. I v situacích, kdy nahrávač nemůže nahrávat, si ostatní hráči dovedou dobře poradit. Je vidět, že to mají natrénované. Při svém sledování jsem se zaměřil hlavně na útočnou stránku družstva. Pro úspěšnost družstva je útok jednou z nejdůležitějších herních činností

Tabulka 1.: Příjem a přímé body z podání BRA

Zápas	Příjem				Přímé body z podání
	Výborný	Dobry	Celkem	Úspěšnost	Počet
BRA-CZE	61	14	75	81,3	2
BRA-CUBA	25	15	40	62,5	2
BRA-ITA	44	9	53	83	0
Σ	130	38	168	77,4	4

Rychlá a přesná útočná hra Brazilců z kúlů se odvíjela z kvalitní přihrávky, jejíž úspěšnost činila výborných 77,4 %. Za celé tři zápasy dostali pouhé čtyři přímé body z podání.

Tabulka 2.:Útok po výborném příjmu BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	14	11,3	8	57,1	I	44	35,5	27	61,4	0-blok	9	7,26	9	100
II	23	18,5	16	69,6	V	57	46	39	68,4	1-blok	63	50,8	41	65,1
III	31	25	20	64,5	VI	23	18,5	16	69,6	2-blok	52	41,9	32	61,5
IV	40	32,3	29	72,5	Suma	124	100	82	66,1	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	124	100	82	66,1
VI	16	12,9	9	56,3										
Σ	124	100	82	66,1										

Největší frekvence útoků po výborném příjmu byla vedena ze zóny číslo IV, kdy z celkového počtu všech nahrávek, zde směřovalo 32,3%, s úspěšností 72,5%. Podle mého názoru to bylo dáno tím, že v této zóně útočí převážně hráči se specializací smečáře, které má družstvo na vysoké úrovni (jeden z brazilských smečářů byl vyhlášený nejužitečnějším hráčem šampionátu). Obrana soupeře je v této zóně slabší z důvodu nahrávače na bloku, který bývá zpravidla nižšího vzrůstu. Družstvo mělo také vysokou úspěšnost ze zón II (69,6%) a III (64,5%). Naopak nejnižší úspěšnost při výborném příjmu byla ze zóny VI (56,3%).

Tabulka 3.:Útok po dobrém příjmu BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	4	14,3	4	100	I	11	39,3	6	54,5	0-blok	0	0	0	0
II	5	17,9	4	80	V	7	25	4	57,1	1-blok	4	14,3	3	75
III	2	7,1	1	50	VI	10	35,7	6	60	2-blok	20	71,4	12	60
IV	17	60,7	7	41,2	Suma	28	100	16	57,1	3-blok	4	14,3	1	25
V	0	0	0	0						Suma	28	100	16	57,1
VI	0	0	0	0										
Σ	28	100	16	57,1										

Díky rychlé hře nahrávače Brazilců po výborném příjmu jsou smečáři zvyklí útočit na nekompaktní dvojblok a jejich úspěšnost se tím zvyšuje. Při horším příjmu podání a kompaktnější obraně soupeře se úspěšnost smečářů výrazně snižuje, jak dokládá statistika – 41,2% a naopak se zvyšuje úspěšnost diagonálního hráče ze zóny I (100%) a II (80%). Tento diagonální hráč má lepší fyzické parametry (tělesná výška, dosah na

smeči) (Retrieved 27. 06. 2012 from the World Wide Web:

http://www.fivb.org/EN/Volleyball/Competitions/WorldChampionships/2010/Men/Team_Roster.asp?Tourn=MWCH2010&Team=BRA) a proto je schopný být úspěšnější proti kompaktnímu dvojbloku. Kupodivu ale i přes vysokou úspěšnost diagonálního hráče směřovalo 60,7 % nahrávek na smečáře do zóny IV.

Dále jsem se zaměřil na útoky do jednotlivých směrů (zón), kdy při výborné přihrávce nejvíce útoků směřovalo do zón I (35,5%) a IV (46%). Smečáři měli více prostoru útočit mimo blok, protože 50,8% nahrávek bylo na jednoblok soupeře. Při dobrém příjmu, kdy smečáři museli útočit 71,4% útoků do dobře postaveného dvojbloku se zvýšilo množství útoků do zóny VI (35,7%). Útočící hráči se snažili smeč nestahovat, ale vést ji z výšky přes blok.

Tabulka 4.:Útok po výborně vybraném míči v poli BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	4	11,1	3	75	I	10	27,8	8	80	0-blok	0	0	0	0
II	7	19,4	5	71,4	V	18	50	10	55,6	1-blok	21	58,3	17	81
III	11	30,6	8	72,7	VI	8	22,2	7	87,5	2-blok	15	41,7	8	53,3
IV	10	27,8	6	60	Suma	36	100	25	69,4	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	36	100	25	69,4
VI	4	11,1	3	75										
Σ	36	100	25	69,4										

Po výborně vybraném míči v poli se brazilský nahrávač snažil zrychlit hru středem sítě, kde obrana soupeře nestačila včas sestavit kvalitní blok. Z tohoto důvodu je zde vysoké procento míčů útočených proti jednobloku (58,3%). Tento taktický záběr se vyplatil a úspěšnost ze zóny III činila skvělých 72,7%. Zajímavé také je, že celková úspěšnost útoků po výborně vybraném míči v poli byla vyšší (69,4%) než po výborném příjmu podání, kde celková úspěšnost útoků činí 66,1%.

Tabulka 5.:Útok po dobře vybraném míči v poli BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	2	7,14	1	50	I	17	60,7	8	47,1	0-blok	0	0	0	0
II	8	28,6	5	62,5	V	9	32,1	3	33,3	1-blok	1	3,6	0	0
III	0	0	0	0	VI	2	7,1	0	0	2-blok	21	75	10	47,6
IV	14	50	4	28,6	Suma	28	100	11	39,3	3-blok	6	21,4	1	16,7
V	0	0	0	0						Suma	28	100	11	39,3
VI	4	14,3	1	25										
Σ	28	100	11	39,3										

Po dobře vybraném míči v poli bylo procento úspěšnosti smečářů ze zóny IV velmi nízké (28,6%) a opět útočnou sílu držel univerzál ze zón I (50%) a II (62,5%).

Tabulka 6.:Útok v koncovkách BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	3	7,5	3	100	I	18	45	11	61,1	0-blok	2	5	2	100
II	8	20	5	62,5	V	12	30	7	58,3	1-blok	20	50	14	70
III	5	12,5	3	60	VI	10	25	8	80	2-blok	17	42,5	10	58,8
IV	17	42,5	10	58,8	Suma	40	100	26	65	3-blok	1	2,5	0	0
V	0	0	0	0						Suma	40	100	26	65
VI	7	17,5	5	71,4										
Σ	40	100	26	65										

Hodnotil jsem také hru Brazilců v koncovkách setů, zda došlo k viditelné změně taktiky. Za koncovku jsem považoval poslední část setu od té doby kdy jedno z družstev dosáhlo 20 získaných bodů až do konce setu.. Nerozlišoval jsem, jestli jde o útok po příjmu nebo po vybraném míči v poli. V koncovkách setů se ale taktická hra nahrávače výrazně nezměnila. Pořád sázel na své největší hvězdy na postu přihrávajících smečářů, jejichž úspěšnost byla 58,8%.

Tabulka 7.:Typ útoků ze středu BRA

Zápas	Rychlík			Čtyřka			Rychlík za hlavu			Celkem		
	Poč.	Úspěš.	%	Poč.	Úspěš.	%	Poč.	Úspěš.	%	Poč.	Úspěš.	%
BRA-CZE	12	9	75	6	5	0	3	0	0	21	14	66,7
BRA-CUBA	3	2	67	3	3	100	2	2	100	8	7	87,5
BRA-ITA	6	4	67	7	3	43	2	1	50	15	8	53,3
Σ	21	15	71	16	11	69	7	3	43	44	29	65,9

Pokud jde o útok ze zóny III, Brazílci používají tři rozdílné typy: rychlík, čtyřka a rychlík za hlavu. Nejčastěji hráli rychlík, celkem dvacet jedna útoků s úspěšností 71%. Naopak nejméně úspěšný byl rychlík za hlavu (43%), který Brazílci zahráli v sedmi případech. Obrana soupeře musela být připravena i na tuto nestandardní varianta útoku, kterou ostatní týmy nezařazují, a i to mohlo ovlivnit celkovou úspěšnost smečarů na kůlech.

Tabulka 8.:Netradiční údery BRA

Zápas	Úlívka			Technický úder		
	Počet	Úspěš.	%	Počet	Úspěš.	%
BRA-CZE	10	4	40	4	1	25
BRA-CUBA	5	2	40	5	3	60
BRA-ITA	7	1	14,3	2	2	100
Σ	22	7	31,8	11	6	54,5

Dále jsem sledoval nestandardní údery – úlívku a technický úder. Definice úlívky je popsána v teorii. Pod pojmem technický úder pro naše účely rozumíme úder bez rychlosti, roláda, vytření bloku, naražení bloku. Definice jednotlivých druhů útoku jsou popsány také v teorii u útočného úderu. Technický úder byl úspěšný v 54,5% případů a úlívku dostali na zem sedm krát z dvaceti dvou případů (úspěšnost 31,8%). Tato čísla se mohou zdát nízká, ale vzhledem k tomu, že tyto údery jsou hrány převážně v nouzových situacích proti dobře připravené obraně, není to špatný výsledek.

Tabulka 9.:Úlívky nahrávače a zkažené nahrávky BRA

Zápas	Úlívky od nahrávače	Pokažené nahrávky
BRA-CZE	1	5
BRA-CUBA	2	3
BRA-ITA	1	0
Σ	4	8

Pokud bych měl hodnotit celkovou hru nahrávače, podařilo se mu díky svým rychlým a překvapivým nahrávkám v 4,16% případů nahrát tak že smečař útočil bez bloku a 41,2 % případů na jednoblok. Na druhou stranu v osmi případech nahrávku technicky nezvládl a nebylo z ní možné zaútočit. Ve čtyřech případech podpořil útočnou hru družstva a úspěšně ulil ihned po přihrávce.

5.1.2 Česká republika

Družstvo České republiky vedl na šampionátu trenér Jan Svoboda, kterému se podařilo sestavit velice kvalitní tým, jak z mladých, tak ze zkušených hráčů, kteří byli velmi hladoví po úspěchu. V družstvu byla správná atmosféra. Hráči si velice dobře rozuměli, což je předpoklad pro kvalitní týmový výkon, který jim pomohl sehrát několik úspěšných utkání.

Co se týče koncepce hry, vycházela hlavně z výborné přihrávky, rychlé nahrávky do obou kúlů a především z perfektní souhry nahrávače s oběma středovými hráči. Nesmíme také zapomenout na dobrou obranu podpořenou tvrdým servisem. Dalším důležitým faktorem jejich úspěchu byla efektivní kondiční příprava. Pro družstvo pracoval jeden z největších odborníků na kondiční přípravu v oblasti volejbalu, který pracuje mimo jiné i s hráči nejprestižnější klubové soutěže Italské série A1 (Retrieved 27. 06. 2012 from the World Wide Web: <http://www.mad-speakers.cz/mdc155-volejbalove-ms-a-jan-svoboda-trener-ceske-reprezentace>). Souhrn všech těchto faktorů dopomohl družstvu k desátému místu, což je nejlepší umístění samostatné České republiky na MS. Troufám si říct, že nebýt smolného utkání s Brazílií, kde naši hráči podlehl až v pátém setu, mohl mít jejich další výkon stoupající tendenci. Bohužel toto těsně prohrané utkání ovlivnilo psychiku hráčů. Prohráli i druhý čtvrtfinálový zápas proti Německu, a tím se dostali do bojů o deváté až dvanácté místo.

To že Česká republika podala na tomto šampionátu velice dobrý výkon, potvrzuje i fakt, že naši hráči získali i individuální ocenění (hlavní nahrávač– druhý nejlepší nahrávač; na útoku byl oceněn náš diagonální hráč, na přihrávce si velice dobře vedl smečař jeden ze smečařů a libero českého týmu se stalo třetím nejlepším liberem MS).

Úkolem mé diplomové práce je srovnání útočných herních činností družstev České republiky a Brazílie, podle mých statistických údajů vyplívajících ze tří utkání každého družstva na MS 2010.

Tabulka 10.: Příjem a přímé body z podání CZE

Zápas	Příjem				Přímí bod z podání
	Výborný	Dobrý	Celkem	Úspěšnost	Počet
CZE-BRA	48	24	72	66,7	4
CZE-USA	43	7	50	86	4
CZE-BUL	51	21	72	70,8	4
Σ	142	52	194	73,2	12

Útok České republiky byl podpořen velice kvalitní přihrávkou srovnatelnou s přihrávkou družstva Brazílie (73,2%). O něco hůře na tom bylo družstvo ČR, co se týče přímých bodů z podání (12), kterých jsme dostali třikrát více než družstvo Brazílie.

Tabulka 11.: Útok po výborném příjmu CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	8	5,9	3	37,5	I	48	35,6	26	54,2	0-blok	6	4,44	5	83,3
II	22	16,3	11	50	V	49	36,3	28	57,1	1-blok	61	45,2	46	75,4
III	48	35,6	32	66,7	VI	38	28,1	31	81,6	2-blok	67	49,6	33	49,3
IV	41	30,4	25	61	Suma	135	100	85	63	3-blok	1	0,7	1	100
V	0	0	0	0						Suma	135	100	85	63
VI	16	11,9	14	87,5										
Σ	135	100	85	63										

Při výborném příjmu podání byl největší počet útoků veden středem sítě (35,6%) a 66,7% z těchto útoků bylo úspěšných. Z toho je patrné, že český nahrávač si věřil a snažil se co nejvíce využít potenciálu dvoumetrových blokařů, se kterými byl výborně sehrán. Tyto útoky byly vedeny velice rychle a přesně, a proto obrana soupeře jen těžko reagovala. Druhý největší počet útoků byl veden ze zóny IV (30,4%). Útočící hráči to měli snazší, protože blokař soupeře musel hlídat časté útoky středem sítě a nestačil se včas přemístit do kůlu. Úspěšnost této zóny byla 61%. Nejvíce úspěšný byl útok ze zóny VI (pipe), kdy z šestnácti útoků bylo čtrnáct úspěšných (87,5%). V úspěšnosti útoků z této zóny čeští hráči předčili družstvo Brazílie více než o 30%.

Tabulka 12.: Útok po dobrém příjmu CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	9	18,8	7	77,8	I	19	39,6	8	42,1	0-blok	0	0	0	0
II	11	22,9	3	27,3	V	17	35,4	9	52,9	1-blok	2	4,2	0	0
III	3	6,2	1	33,3	VI	12	25	7	58,3	2-blok	31	64,6	16	51,6
IV	24	50	13	54,2	Suma	48	100	24	50	3-blok	15	31,3	8	53,3
V	0	0	0	0						Suma	48	100	24	50
VI	1	2,1	0	0										
Σ	48	100	24	50										

Při dobrém příjmu se těžiště útoků přeneslo do hlavního kúlu, s velmi dobrou úspěšností 54,2 %. V tomto případě jsme předčili Brazilce o 12%. Výborně se zhostil svého úkolu také diagonální hráč týmu, který po dobré přihrávce díky svým parametrům dokázal útočit s vysokou úspěšností 77,8%. Je škoda, že čeští hráči více nevyužívali útok ze zóny VI. Pokud je tento útok dobře zvládnutý, dá se využívat i při horším příjmu a může být velmi překvapivý a tím i úspěšný.

Co se týče počtu útoků do zón I a V, což jsou hlavní směry provedení útoků, tato statistika byla vyrovnaná u obou týmů (cca 30%). Větší úspěšnost dosahovalo družstvo, pokud byl veden útok do zóny V. V případě výborného příjmu to bylo 57,1% a v případě dobrého příjmu 52,9%. To je zajímavé, protože v této zóně hrají převážně libera, kteří jsou v této obranné činnosti nejlepší.

Další zajímavý údaj je množství útoků českých hráčů po dobré přihrávce na trojblok, celkem 31,3%, ale také velká úspěšnost těchto útoků (53,3%). Srovnáme-li tento výkon s družstvem Brazílie, byli naši hráči výrazně úspěšnější, cca o 28%.

Tabulka 13.:Útok po výborně vybraném míči v poli CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	9	18,8	6	66,7	I	16	33,3	10	62,5	0-blok	1	2,08	1	100
II	10	20,8	5	50	V	18	37,5	8	44,4	1-blok	11	22,9	9	81,8
III	10	20,8	5	50	VI	14	29,2	10	71,4	2-blok	35	72,9	18	51,4
IV	16	33,3	10	62,5	Suma	48	100	28	58,3	3-blok	1	2,08	0	0
V	0	0	0	0						Suma	48	100	28	58,3
VI	3	6,3	2	66,7										
Σ	48	100	28	58,3										

Po výborně přihraném míči v poli se taktika útoků v porovnání s útoky po výborném příjmu změnila. I když jsou obě tyto herní situace z pohledu kvality přihrávky stejné, nahrávač již nehrál tolik středem sítě. Domnívám se, že z hlediska taktiky útoku je útok středem rychlejší a pro obranu soupeře překvapivější. Bohužel tento útok je velice náročný na souhru nahrávače se středovými hráči, kteří se musí okamžitě po obraně zapojit do rychlého protiútoku. Tento útok měli lépe zvládnutí hráči Brazílie a jejich úspěšnost byla velmi vysoká, což potvrzuje i mou domněnku. Naši hráči se spíše soustředili na jednodušší útok z hlavního kúlu, kdy z šestnácti útoků proměnili 62,5%. Další útoky byly vedeny s téměř stejnou četností ze zóny I, II a III. Porovnáme-li celkovou úspěšnost útoků po výborně vybraném míči v poli, bylo družstvo Brazílie úspěšnější a hlavně díky rychlému útoku středem sítě.

Tabulka 14.:Útok po dobře vybraném míči v poli CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	2	8	0	0	I	6	24	2	33,3	0-blok	0	0	0	0
II	5	20	3	60	V	16	64	9	56,3	1-blok	1	4	0	0
III	0	0	0	0	VI	3	12	0	0	2-blok	19	76	10	52,6
IV	17	68	7	41,2	Suma	25	100	11	44	3-blok	5	20	1	20
V	0	0	0	0						Suma	25	100	11	44
VI	1	4	1	100										
Σ	25	100	11	44										

Po dobře vybraném míči v poli byla v tomto jediném případě celková úspěšnost útoků našich hráčů (44%) vyšší než u družstva Brazílie. Bylo to hlavně díky velkému

rozdílu úspěšnosti útoků z hlavního kúlu. I to svědčí o vyzrálosti, chytrosti a celkové formě našich hráčů. Druhá největší četnost nahrávek a úspěšnost útoků (60%) byla ze zóny II.

Tabulka 15.:Útok v koncovkách CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	2	3,9	1	50	I	14	26,9	9	64,3	0-blok	0	0	0	0
II	5	9,6	2	40	V	23	44,2	13	56,5	1-blok	18	34,6	14	77,8
III	15	28,8	12	80	VI	15	28,8	12	80	2-blok	29	55,8	19	65,5
IV	24	46,2	14	58,3	Suma	52	100	34	65,4	3-blok	5	9,6	1	20
V	0	0	0	0						Suma	52	100	34	65,4
VI	6	11,5	5	83,3										
Σ	52	100	34	65,4										

V koncovkách setů se procentuální rozložení útoků do jednotlivých zón výrazně nezměnilo. Nahrávač věřil stejným hráčům, které měl nejlépe rozehrané a kteří byli útočnou osou družstva. Do zóny IV směřovalo 46,2% nahrávek, kde byla zhruba stejná úspěšnost útoků jako v průběhu setů. Druhým nejčastějším útokem byl útok středem sítě, jehož úspěšnost byla nadprůměrná (80%). Překvapivé také je, že nahrávač méně volil nahrávku za hlavu, ať už do zóny I nebo II, i když v těchto zónách nejčastěji útočí hlavní útočná síla diagonální hráč. Naopak častěji zařazoval nahrávku do zóny VI, kde byla nejvyšší úspěšnost útoků ze všech zón (83,3%). V celkové úspěšnosti útoků v koncovkách jsme se Brazilcům vyrovnali. Obě družstva dokázala zvýšit svou celkovou úspěšnost útoků, Brazílie z 57,9 % na 65%, Češi ještě výrazněji z 53,8% na 65,4%. To bylo možná důvodem, proč byli Brazilci a nakonec i my na MS tak úspěšní. Říká se, že utkání se rozhoduje v koncovkách.

Tabulka 16.:Typ útoků ze středu CZE

Zápas	Rychlík			Čtyřka			Celkem		
	Počet	Úspěš.	%	Počet	Úspěš.	%	Počet	Úspěš.	%
CZE-BRA	13	8	61,5	9	5	55,6	22	13	59,1
CZE-USA	4	1	25	12	9	75	16	10	62,5
CZE-BUL	7	4	57,1	15	10	66,7	22	14	63,6
Σ	24	13	54,2	36	24	66,7	60	37	61,7

Dále jsem se zabýval různými variantami útoků středem sítě. Těchto útoků zrealizovali naši hráči celkově šedesát. To svědčí o pestré hře a v tomto ohledu jsme předčili i Brazílce, i když naše úspěšnost byla o trochu nižší (61,7%). Naši hráči hráli ze středu dva typy útoků – čtyřku a rychlík, v poměru 36:24. U družstva Brazílie byl poměr 16:21 ve prospěch rychlíku. Dobře sehraná čtyřka je ve většině případů úspěšnější než rychlík, což se potvrdilo u českého družstva. Úspěšnost čtverky byla 66,7%.

Tabulka 17.:Netradiční údery CZE

Zápas	Ulívka			Technický úder		
	Počet	Úspěš.	%	Počet	Úspěš.	%
CZE-BRA	8	2	25	1	0	0
CZE-USA	5	1	20	2	0	0
CZE-BUL	5	0	0	4	1	25
Σ	18	3	16,7	6	0	14,2

Dalším parametrem mého sledování byly dva nestandardní údery – ulívka a technický úder, kdy hráči musí ukázat velký přehled, pohotové myšlení a cit pro míč. V tom vynikají hlavně Brazilci i podle mé statistiky byli úspěšnější než Češi. Našim hráčům se podařilo bodovat pouze třikrát z osmnácti ulívek (16.6%) a proměnit pouze jeden technický úder ze sedmi (14,2%).

Tabulka 18.:Ulívky nahrávače a zkažené nahrávky CZE

Zápas	Ulívky od nahrávače	Pokažené nahrávky
CZE-BRA	2	5
CZE-USA	1	0
CZE-BUL	1	8
Σ	4	13

Při sledování hry českého nahrávače jsem zaznamenal 2,73% nahrávek útočených bez bloku a 29,2% nahrávek na jednoblok. Čtyřikrát dokázal úspěšně ulít ihned po příjmu, čímž výrazně usnadnil útok smečujícím hráčům. Ve třinácti případech nahrávku pokazil a nebylo z ní možné útočit. V těchto číslech lehce zaostal za brazilským nahrávačem. Celkově nahrával velice kvalitně. Byl oporou týmu a právem byl vyhlášen druhým nejlepším nahrávačem MS.

Tabulka 19.:Nevynucené chyby a zablokovaný útok BRA

Zápas	Nevynucené chyby	Zablokovaný útok
BRA-CZE	12	5
BRA-CUBA	5	4
BRA-ITA	4	1
Σ	21	10

Tabulka 20.:Nevynucené chyba a zablokovaný útok CZE

Zápas	Nevynucené chyby	Zablokovaný útok
CZE-BRA	5	10
CZE-USA	4	5
CZE-BUL	5	15
Σ	14	30

Ještě bych chtěl zhodnotit poslední dva parametry, které výrazně ovlivňují celkovou úspěšnost útoku. Zaprvé nevynucené chyby, kterých jsme se dopustili ve čtrnácti případech oproti dvaceti jedna chybám Brazílie. Zadruhé zablokování útoku soupeřem ve třiceti případech na straně ČR a v deseti případech u družstva Brazílie. Počet těchto chyb ovlivňuje nejen skóre zápasu, ale také výrazně snižuje psychickou a herní pohodu hráče. Je proto důležité se těchto chyb co nejvíce vyvarovat, v čemž byli hráči Brazílie úspěšnější.

5.2 ANALÝZA DRUŽSTEV VZÁJEMNÝ ZÁPAS CZE-BRA

Na závěr jsem hodnotil vzájemné utkání našich hráčů a Brazílie, kteří se na šampionátu střetli v zápase o postup mezi nejlepšími osm družstev. Utkání bylo vyrovnané. Češi byli úřadujícím mistrům světa více než vyrovnaným soupeřem. Přestože nás v prvním setu Brazilci přehráli hlavně kvalitnější přihrávkou, ze které těžili po dobré kombinaci převážně středoví útočící hráči, tak do druhého setu naši hráči nastoupili koncentrovaně a dokázali se dostat do hry. Během druhého setu bylo skóre vyrovnané. V závěru Brazilci udělali několik nevynucených chyb, čehož Češi dokázali využít. Zejména střídající kapitán Hudeček pomohl družstvu. Dokázal úspěšně zaútočit z několika těžkých nahrávek.

Celý třetí set byl v naší režii. Brazilci museli dotahovat dvou až tří bodový náskok a v závěru si naši hráči nenechali vítězství utéct.

Ve čtvrtém setu Brazílie neponechala nic náhodě, zpřesnila hru a udržovala si slušný náskok. Naši hráči bojovali, ale set skončil vítězně pro Brazilce, kteří srovnali skóre na 2:2 na sety.

Rozhodovalo se tedy v pátém setu, kdy jsme již rozjeté Brazilce nedokázali zastavit a prohráli vysoko 8:15.

Tabulka 21.: Útok po výborném příjmu CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	1	2,2	1	100	I	15	33,3	7	46,7	0-blok	0	0	0	0
II	8	17,8	5	62,5	V	19	42,2	12	63,2	1-blok	16	35,6	11	68,8
III	18	40	11	61,1	VI	11	24,4	9	81,8	2-blok	28	62,2	16	57,1
IV	14	31,1	7	50	Suma	45	100	28	62,2	3-blok	1	2,2	1	100
V	0	0	0	0						Suma	45	100	28	62,2
VI	4	8,89	4	100										
Σ	45	100	28	62,2										

Tabulka 22.: Útok po výborném příjmu BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	5	8,7	1	20	I	22	38,6	13	59,1	0-blok	2	3,51	2	100
II	10	17,5	5	50	V	29	50,9	20	69	1-blok	27	47,4	16	59,3
III	16	28,1	11	68,8	VI	6	10,5	3	50	2-blok	28	49,1	18	64,3
IV	18	31,6	14	77,8	Suma	57	100	36	63,2	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	57	100	36	63,2
VI	8	14	5	62,5										
Σ	57	100	36	63,2										

Pokud srovnáme statistické údaje mého výzkumu, tak potvrzují výsledek utkáni. Brazilci byli skoro ve všech sledovaných parametrech lepší než Češi. Největší rozdíl však byl v úspěšnosti přihrávky, kdy úspěšnost Brazilců byla 81,3% na rozdíl od úspěšnosti českých hráčů 66,6%. Tento fakt měl významný vliv na množství úspěšných útoků po výborném příjmu – u Brazilců to bylo 36 (63,2 %) útoků a u Čechů 28 (62,2). Od úspěšnosti se také samozřejmě odvíjí množství útoků na jednoblok, což v případě Brazílie bylo 27 (47,4%) a u Čechů pouze 16(35,6%) útoků. K tomu můžeme ještě

přidat dva útoky bez bloku (3,51%) na straně Brazílie. Z těchto čísel vyplývá, že smečaři Brazílie to měli na útoku po výborném příjmu jednodušší než naši hráči.

Tabulka 23.:Útok po dobrém příjmu CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	4	18,2	4	100	I	8	36,4	3	37,5	0-blok	0	0	0	0
II	4	18,2	0	0	V	7	31,8	3	42,9	1-blok	1	4,6	0	0
III	1	4,6	0	0	VI	7	31,8	4	57,1	2-blok	15	68,2	9	60
IV	12	54,5	6	50	Suma	22	100	10	45,5	3-blok	6	27,3	1	16,7
V	0	0	0	0						Suma	22	100	10	45,5
VI	1	4,6	0	0										
Σ	22	100	10	45,5										

Tabulka 24.:Útok po dobrém příjmu BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	1	8,3	1	100	I	5	41,7	2	40	0-blok	0	0	0	0
II	3	25	3	100	V	2	16,7	1	50	1-blok	3	25	2	66,7
III	2	16,7	1	50	VI	5	41,7	4	80	2-blok	9	75	5	55,6
IV	6	50	2	33,3	Suma	12	100	7	58,3	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	12	100	7	58,3
VI	0	0	0	0										
Σ	12	100	7	58,3										

Brazilci byli také výrazně úspěšnější v útoku po dobrém příjmu, kdy z celkových 12-ti pokusů dokázali 7 zakončit úspěšně (58,8%). Zatímco naši hráči zakončili úspěšně pouze 10 z 22 útoků (cca 45,5%). Brazilcům nejvíce pomohl diagonální hráč, který útočil ze zóny I a II, celkem čtyřikrát a byl 100%-ně úspěšný. Splnil svou úlohu skládat těžké míče. Náš univerzál se svou 50 %-ní úspěšností složil pouze čtyři míče z osmi. Brazilský nahrávač dokázal méně čitelně rozdělovat nahrávky. Dokládá to statistika útoků na jednoblok, dvojblok a trojblok. Brazilci útočili z dvanácti nahrávek devětkrát na dvojblok (75%) a třikrát na jednoblok (25%), což je dobrý výsledek ve srovnání s našimi hráči, kteří z 22 útoků museli 15 krát útočit na dvojblok (68,2%), 6 krát dokonce na trojblok (27.3%) a pouze měli ulehčenou úlohu a mohli útočit proti

jednobloku (4,55). Na obranu našeho nahrávače, chci doplnit, že dobrý příjem je pojem, který v sobě zahrnuje širší rozpětí kvality přihrávky a není tudíž možné jednoznačně srovnávat nahrávače obou týmů jen podle množství nahrávek na jednoblok, dvojblok a trojblok.

Tabulka 25.: Útok po výborně vybraném míči v poli CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	2	14,3	0	0	I	7	50	4	57,1	0-blok	0	0	0	0
II	4	28,6	1	25	V	5	35,7	2	40	1-blok	3	21,4	2	66,7
III	3	21,4	2	66,7	VI	2	14,3	2	100	2-blok	11	78,6	6	54,5
IV	4	28,6	4	100	Suma	14	100	8	57,1	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	14	100	8	57,1
VI	1	7,14	1	100										
Σ	14	100	8	57,1										

Tabulka 26.: Útok po výborně vybraném míči v poli BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	2	11,8	1	50	I	2	11,8	2	100	0-blok	0	0	0	0
II	3	17,6	2	66,7	V	12	70,6	6	50	1-blok	9	52,9	6	66,7
III	3	17,6	2	66,7	VI	3	17,6	2	66,7	2-blok	8	47,1	4	50
IV	7	41,2	4	57,1	Suma	17	100	10	58,8	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	17	100	10	58,8
VI	2	11,8	1	50										
Σ	17	100	10	58,8										

Nejvíce jsme se dokázali vyrovnat Brazilcům ve statistice po výborně vybraném míči v poli. Brazilci vybrali 17 míčů a z toho úspěšně zaútočili v 58,8 % případů. Naši hráči 14 míčů vybrali a jejich úspěšnost útoků byla 57,1%. Opět jsou zde patrné rozdíly v počtu útoků na jednoblok. Brazilci útočili 9 krát na jednoblok (52,9%), zatímco naši pouze 3 krát (21,4%). I přes tento rozdíl jsme se dokázali vyrovnat v celkové úspěšnosti útoků Brazilců. Stálo nás to pravděpodobně mnoho fyzických, ale i psychických sil, které nám mohly chybět v rozhodujícím pátém setu.

Tabulka 27.: Útok po dobře vybraném míči v poli CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	1	9,09	0	0	I	4	36,4	1	25	0-blok	0	0	0	0
II	2	18,2	1	50	V	6	54,5	2	33,3	1-blok	1	9,09	0	0
III	0	0	0	0	VI	1	9,09	0	0	2-blok	8	72,7	3	37,5
IV	7	63,6	1	14,3	Suma	11	100	3	27,3	3-blok	2	18,2	0	0
V	0	0	0	0						Suma	11	100	3	27,3
VI	1	9,1	1	100										
Σ	11	100	3	27,3										

Tabulka 28.: Útok po dobře vybraném míči v poli BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	0	0	0	0	I	3	60	2	66,7	0-blok	0	0	0	0
II	2	40	2	100	V	2	40	2	100	1-blok	1	20	0	0
III	0	0	0	0	VI	0	0	0	0	2-blok	4	80	4	100
IV	3	60	2	66,7	Suma	5	100	4	80	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	5	100	4	80
VI	0	0	0	0										
Σ	5	100	4	80										

Ve statistice po dobře vybraném míči v poli byly naopak největší rozdíly. Brazilci byli z 5-ti útoků v 80% úspěšní tzn., že dokázali 4 z 5-ti útoků úspěšně zakončit. Naši se svou 27,3%-ní úspěšností hodně zaostávali za svými soupeři. Na české straně opět selhávala hlavní útočná síla ze zón I a II, diagonální hráč, který dokázal úspěšně zaútočit jen 1 míč ze 3 (33.3%), ale hlavně také smečaři ze zóny číslo IV, kteří ze 7-mi útoků složili pouze 1 (14,3%). Naopak brazilský univerzál ze zóny II byl 100%-ní a úspěšnost smečařů ze zóny číslo IV byla 66,7%.

Tabulka 29.:Útok v koncovkách CZE

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	1	5	0	0	I	5	25	3	60	0-blok	0	0	0	0
II	3	15	0	0	V	12	60	6	50	1-blok	6	30	4	66,7
III	7	35	5	71,4	VI	3	15	2	66,7	2-blok	10	50	7	70
IV	8	40	5	62,5	Suma	20	100	11	55	3-blok	4	20	0	0
V	0	0	0	0						Suma	20	100	11	55
VI	1	5	1	100										
Σ	20	100	11	55										

Tabulka 30.:Útok v koncovkách BRA

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	0	0	0	0	I	7	43,8	4	57,1	0-blok	0	0	0	0
II	4	25	3	75	V	6	37,5	3	50	1-blok	10	62,5	6	60
III	2	12,5	1	50	VI	3	18,8	2	66,7	2-blok	6	37,5	3	50
IV	7	43,8	3	42,9	Suma	16	100	9	56,3	3-blok	0	0	0	0
V	0	0	0	0						Suma	16	100	9	56,3
VI	3	18,8	2	66,7										
Σ	16	100	9	56,3										

V útocích v koncovkách jsme zaostávali jen nepatrně. Brazilská úspěšnost útoků byla 56,3% a naše úspěšnost 55%. Zde nás nejvíce podrželi středoví hráči ze zóny č. III, úspěšnost útoků 71,4% ze 7-mi nahrávek a také smečáři ze zóny č. IV s úspěšností útoků 62,5% z 8-mi nahrávek. Nebýt 0% úspěšnosti diagonálního hráče, byli bychom v této statistice úspěšnější než Brazilci. Tato tabulka jen potvrzuje, že naši hlavní útočné síle diagonálnímu hráči se zápas příliš nevyvedl. Všechny tyto výše uvedené skutečnosti, ale také velké zkušenosti a psychická převaha do té doby dvojnásobných mistrů světa dopomohli Brazilcům k vítězství. Naši hráči však zaslouží za svůj výkon velkou pochvalu.

5.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Díky získaným informacím z vybraných utkání jsem dospěl k závěru, že Brazilci byli na útoku lepším týmem. Potvrzují to i tabulky celkové útočné činnosti družstev. Celková úspěšnost Brazilců činí 62 % z 216 útoků, u českého týmu je to o něco méně 57,8 % z 256 útoků.

V úspěšnosti útoku z jednotlivých zón nás Brazilci předčili ve všech zónách kromě zóny číslo VI. I když brazilci mají útok z této zóny velice dobře zvládnutý, naši velmi vysoké úspěšnosti 81% se nedokázali vyrovnat. Zato však v úspěšnosti útoku ze zón I a II, kde většinou působí hlavní útočná síla - diagonální hráč, jsme zaostávali dosti výrazně. Útok z ostatních zón byl více méně vyrovnaný s mírnou převahou Brazilců.

Srovnáme-li útoky na jednoblok, tak 41,2 % na straně Brazílie jasně převyšuje 29,3 % na české straně. Tento výsledek ukazuje, že Brazilci jsou na útoku sehranějším týmem a jejich útočné herní kombinace jsou méně čitelné, z čehož také pramení vysoká efektivita útoku Brazilců.

Přestože jsou Brazilci týmem světové extratřídy, jejich srovnání s námi nedopadlo pro český tým nějak tragicky. Ve většině sledovaných parametrů jsme výrazně nezaostávali. To dokládá, že náš národní tým byl ve výborné formě a že nejlepší umístění na MS od dob samostatné České republiky nebylo náhodné.

Tabulka 31.: Celková útočná činnost České republiky

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	28	10,9	16	57,1	I	89	34,8	46	51,7	0-blok	7	2,73	6	85,7
II	48	18,8	22	45,8	V	100	39,1	54	54	1-blok	75	29,3	55	73,3
III	61	23,8	38	62,3	VI	67	26,2	48	71,6	2-blok	152	59,4	77	50,7
IV	98	38,3	55	56,1	Suma	256	100	148	57,8	3-blok	22	8,59	10	45,5
V	0	0	0	0						Suma	256	100	148	57,8
VI	21	8,2	17	81										
Σ	256	100	148	57,8										

Tabulka 32.: Celková útočná činnost Brazílie

Útok ze zón					Útok do zón					Bloky				
Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Zóna	Počet	%	Úspěš.	%	Typ	Počet	%	Úspěš.	%
I	24	11,1	16	66,7	I	82	38	49	59,8	0-blok	9	4,2	9	100
II	43	19,9	30	69,8	V	91	42,1	56	61,5	1-blok	89	41,2	61	68,5
III	44	20,4	29	65,9	VI	43	19,9	29	67,4	2-blok	108	50	62	57,4
IV	81	37,5	46	56,8	Suma	216	100	134	62	3-blok	10	4,6	2	20
V	0	0	0	0						Suma	216	100	134	62
VI	24	11,1	13	54,2										
Σ	216	100	134	62										

6. ZÁVĚR

Analýza utkání družstva **České republiky** ukazuje, že ze 135 útoků **po výborném příjmu** bylo 63% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo III (35,6 %) a IV (30,4%) a útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo V (36,3%). Smečaři nejčastěji ze 49,6% útočili na dvojblok a ze 45,2 % na jednoblok.

Ze 48 útoků **po dobrém příjmu** bylo 50% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (50%) a II (22,9%) a útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo I (39,6%). Smečaři nejčastěji z 64,6% útočili na dvojblok a z 31,3 % na trojblok.

Ze 48 útoků **po výborně vybraném míči v poli** bylo 58,3% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (33,3%) a shodně do zón II a III (20,8%). Útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo V (37,5%). Smečaři nejčastěji ze 72,9% útočili na dvojblok a z 22,9 % na jednoblok.

Ze 25 útoků **po dobře vybraném míči v poli** bylo 44% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (68%) a II (20%) a útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo V (64%). Smečaři nejčastěji ze 76% útočili na dvojblok a z 20 % na trojblok.

Ze 52 útoků **v koncovkách setů** bylo 65,4% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (46,2%) a III (28,8%). Útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo V (44,2%). Smečaři nejčastěji z 55,8% útočili na dvojblok a z 34,6 % na jednoblok.

Analýza utkání družstva **Brazílie** ukazuje, že ze 124 útoků **po výborném příjmu** bylo 66,1% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (32,3 %) a III (25%) a útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo V (46%). Smečaři nejčastěji z 50,8% útočili na jednoblok a z 41,9 % na dvojblok.

Ze 28 útoků **po dobrém příjmu** bylo 57,1% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (60,7%) a II (17,9%) a útočníci nejčastěji směřovali do zóny číslo I (39,3%). Smečaři nejčastěji ze 71,4% útočili na dvojblok a z 14,3 % na jednoblok a trojblok.

Ze 36 útoků **po výborně vybraném míči v poli** bylo 69,4% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo III (30,6%) a IV (27,8%). Útočníci nejčastěji

smečovali do zóny číslo V (50%). Smečaři nejčastěji z 58,3% útočili na jednoblok a z 41,7 % na dvojblok.

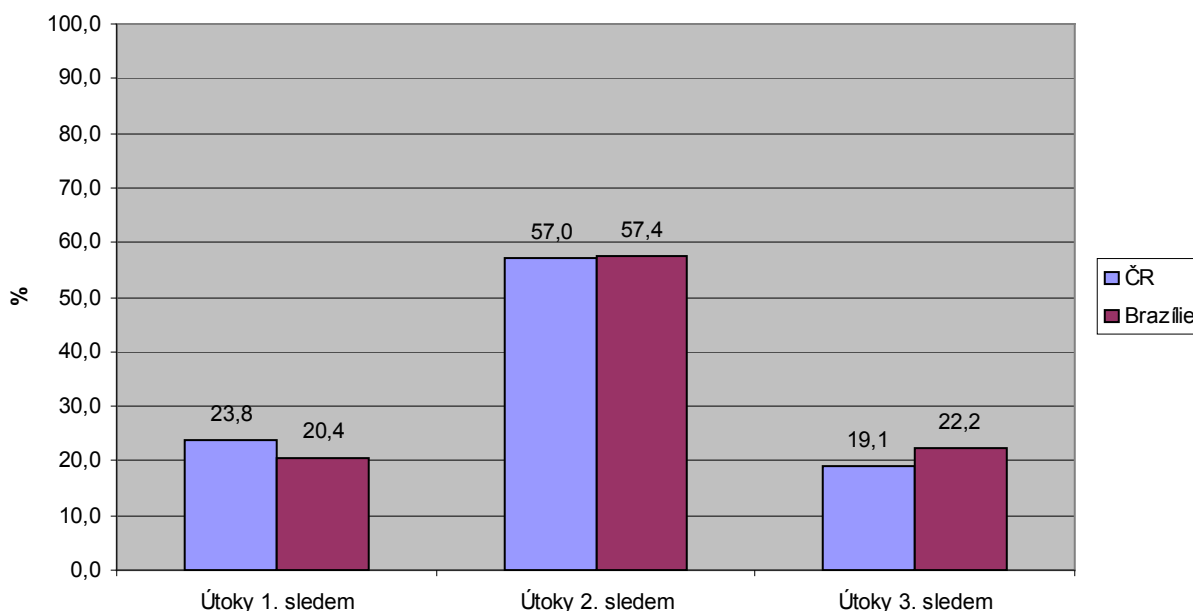
Ze 28 útoků **po dobře vybraném míči v poli** bylo 39,3% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (50%) a II (28,6%) a útočníci nejčastěji smečovali do zóny číslo I (60,7%). Smečaři nejčastěji z 75% útočili na dvojblok a z 21,4 % na trojblok.

Ze 40 útoků **v koncovkách setů** bylo 65% úspěšně zakončených. Nejvíce nahrávek směřovalo do zóny číslo IV (42,5%) a II (20%). Útočníci nejčastěji smečovali do zóny číslo I (45%). Smečaři nejčastěji z 50% útočili na jednoblok a z 42,5 % na dvojblok.

V mojí práci jsem si stanovil dvě výzkumné otázky, které souvisely s úkoly a cílem práce. Na tyto otázky jsme našli následující odpovědi.

1) Jaký je poměr realizovaných útočných kombinací prvního, druhého a třetího sledu u sledovaných týmů?

Srovnání poměru útoků jednotlivými sledy vybraných družstev

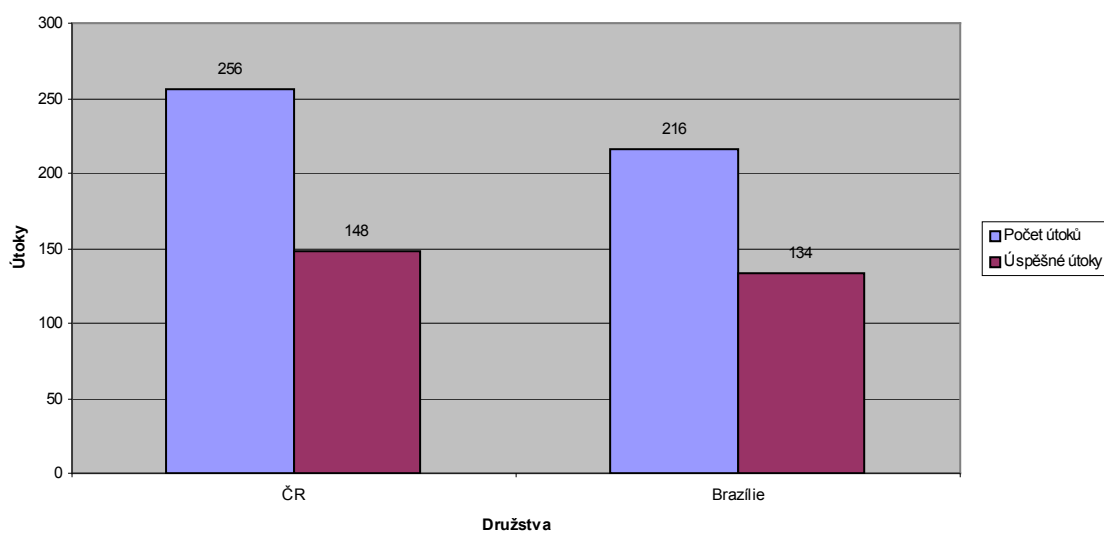

Z výše uvedeného závěrečného shrnutí a grafu vyplývá, že rozdíly v poměru realizovaných útočných kombinací jednotlivých sledů u sledovaných družstev jsou minimální. Nejvíce byly vedeny útoky u obou týmů 2. sledem (cca 57 %). U českého

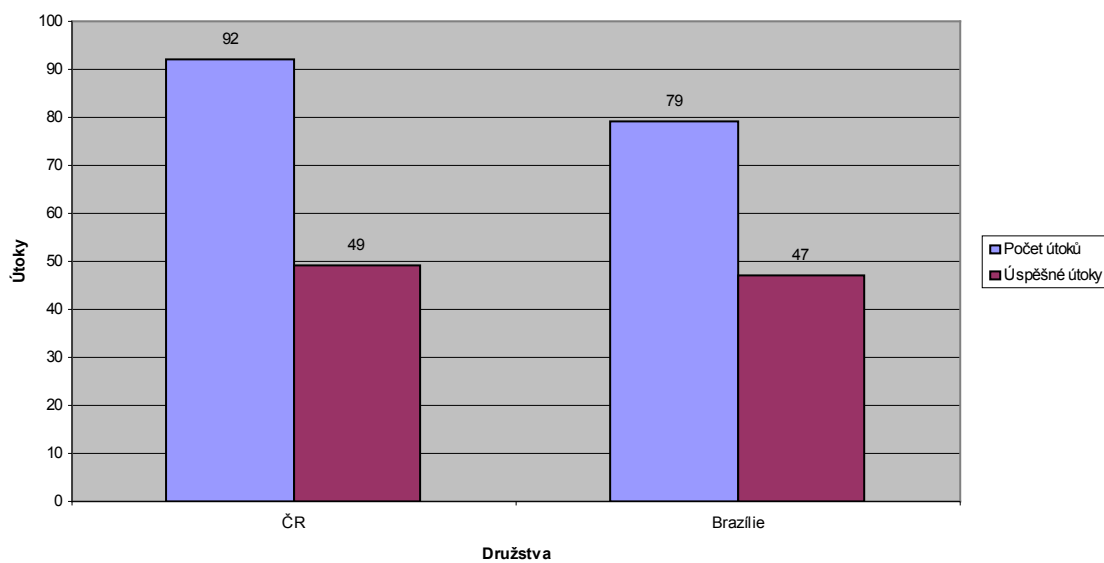
týmu dále mírně převažují útoky vedené 1. sledem (23,8%) nad útoky vedenými 3. sledem (20,4%). Brazilci vedli častěji útok 3. sledem (22,2%) než 1. sledem (19,1%).

2) Odpovídá zjištěná úspěšnost útočných herních kombinací výsledku vzájemného utkání vybraných týmů?

Srovnání celkové útočné činnosti vybraných družstev za všechny sledované zápasy

Srovnání útočné činnosti ČR a Brazílie při vzájemném utkání

Z výše uvedeného shrnutí a grafů vidíme, že úspěšnost útočných herních kombinací družstev České republiky a Brazílie zjištěná ze všech sledovaných zápasů i ze vzájemného utkání odpovídá výsledku 3:2 (20:25, 25:22, 25:23, 21:25, 8:15) ve prospěch družstva Brazílie. Porážka českého týmu nebyla velká, stejně jako rozdíl ve zjištěné úspěšnosti útoků obou týmů.

Z prvního grafu „Srovnání celkové útočné činnosti vybraných družstev za všechny sledované zápasy“ vyplývá, že Česká republika měla z celkového počtu útoků 256 úspěšně zakončených 148, což je 57,8%. Brazílie úspěšně zakončila 134 útoků z 216, tj. 62%. Rozdíl v úspěšnosti obou družstev celkově za tři sledované zápasy je 4,2%.

Z druhého grafu „Srovnání útočné činnosti ČR a Brazílie při vzájemném utkání“ je patrné, že ČR úspěšně zakončila 49 z 92 útoků, což je 53,2% a Brazílie 47 z 79 útoků, což je 59,4%. Rozdíl v úspěšnosti útoků při vzájemném utkání byl 6,2 %.

7. SOUHRN

Volejbal je velmi populární sport. Po celém světě se jeho sledováním nebo aktivní hrou baví milióny lidí. Je taky ale velice náročným sportem, ať už ho hrajete na amatérské či profesionální úrovni. V amatérském volejbalu je již samotné udržení míče ve vzduchu tak, aby nespadol na zem, náročné. To je ovšem základním pravidlem volejbalu na rozdíl od jiných míčových her. Také technika jednotlivých herních činností je specifická. Při jednotlivých možnostech odbití míče dochází jen ke krátkodobému kontaktu s míčem a jeho kontrola je tedy stížená. Pokud k tomu přidáme velmi vysokou energetickou náročnost, velké zatížení pohybového aparátu z hlediska dynamické činnosti a také velké nároky na psychiku hráčů, potom je volejbal na profesionální úrovni jedním z nejnáročnějších míčových sportů.

Jednotlivé herní činnosti jsou velice efektní na pohled. Vůbec nejatraktivnější částí volejbalu je útočný úder, který je součástí útočných herních kombinací, na kterých spolupracují jednotliví útočníci spolu s nahrávačem. Správné a precizní zvládnutí útočných herních kombinací je velice důležité pro úspěšnost týmu, protože sebelepší obrana nemůže uspět proti kvalitnímu útoku.

Úspěšný útok se odvíjí od několika herních činností jako je přihrávka, nahrávka a v neposlední řadě také dobrá obrana na síti a v poli, která by umožnila družstvu lehce přejít do efektivního protiútoku. Na druhou stranu můžeme mít perfektní příjem i nahrávku, ale pokud jsme při útočném úderu nedůrazní a nemáme odvalu v rozhodujících chvílích zápasu nebo smečáři nemají kvalitní fyzické parametry a precizní techniku, tak nemůžeme být úspěšní.

V každém případě platí, že úspěšnost družstva na útoku je ve vrcholovém volejbalu jedním z nejdůležitějších ukazatelů kvality týmu. Útokem se proto zabývám i ve své diplomové práci. Sledoval jsem komplexně útočné strategie vybraných družstev a hledal jsem hlavní rozdíly mezi nimi. Při analýze utkání jsem se zaměřil nejen na smečáře, jejich procentuální úspěšnost, počty a směry útoků, ale komplexně na různé parametry, které ovlivňují úspěšnost jednotlivých herních kombinací, např. kvalita přihrávky (výborná, dobrá), kvalita nahrávky (bez bloku, na jednoblok, dvojblok atd.) a typ útoku (rychlík, čtyřka, ulívka atd.). Dále jsem sledoval, jak jednotliví nahrávači pomáhají v útočné činnosti, jaké množství útoků družstvo zkazí bez přičinění soupeře (nevynucené chyby) a jak se mění útočná strategie týmu v koncovkách setů. Tyto

všechny parametry mají vliv na kvalitu útočné stránky družstva, která je předmětem mé práce.

Výsledky mé práce ukazují, že Brazilci, trojnásobní mistři světa, byli ve většině sledovaných parametrů lepší. Rozdíly však nebyly většinou tak výrazné. Z toho je patrné, že volejbal na špičkové úrovni je velice vyrovnaný a pouze detaily rozhodují o tom, jestli se družstvo umístí na prvním nebo desátém místě.

8. SUMMARY

Volleyball is a very popular sport. All around the world millions of people enjoy watching it or playing it actively. It is very demanding sport either you play it on amateur or professional level. In amateur volleyball itself even keeping the ball in the air so that it does not touch the court is hard. In contrast to other ball games, this is the basic rule of volleyball. Also the techniques of individual movements are specific. When passing the ball, player's moment of contact with the ball is very short, therefore the possibility to control the ball is made difficult. When taking in consideration that volleyball is in terms of dynamic movements very physically demanding plus it is also psychically demanding, then it must be agreed that volleyball belongs to one of the most difficult ball games.

Individual game actions are very impressive to look at. The most attractive part of the match is the attack. It is a part of attacking strategies within which hitters and setters cooperate. Correct and precise mastery of attacking techniques is very important for the team success because even the best defense can not succeed against a quality attack.

The successful attacking is based on several actions which are passing and setting as well as blocking at the net or in the court which enables the team to move easily into an effective counterattack. On the other hand, if there is an excellent reception and set, but the hitters are not forceful, their attacking technique is not precise or they do not have the courage at critical moments of the match, the team has no chance to be successful. In any case, the success of the attacks is one of the most significant indicator of the quality of the team. Therefore I have been interested in attacks. I analyzed attacking techniques of chosen teams and I looked for the main differences between them. In my analysis of matches I focused not only on hitters, the percentage success of their attacks, on quantity and directions of their attacks but also on other parameters that affect the success of separate game actions, for example on the pass (excellent, good), the set (without blocking, with blocking, double block, triple block) and attacking combinations (hard-driven spike, dink, etc.). Furthermore I observed how the setters contribute in offensive actions, what is the amount of unforced errors and how attacking strategies change at the end of sets. All these elements influence the quality of the teams' attacking strategies. This is the topic of my thesis.

The results of my analysis show that the Brazilians, the triple world champions, were in most of the parameters better than other teams, while the differences were not

very astonishing. This suggests that top-level volleyball is very balanced and only details decide whether the team wins the first or the tenth place.

9. REFERENČNÍ SEZNAM

- Buchtel, J. a kol. (2005). *Teorie a didaktika volejbalu*. Praha: Karolinum.
- Buchtel, J., Ejem, M. (1975). *Odbíjená: metodika nácviku a tréninku*. Praha: Olympia.
- Císař, V. (2005). *Volejbal*. Praha: Grada.
- Dobry, L., & Semiginovský, B. (1988). *Sportovní hry – výkon a trénink*. Praha: Olympia.
- Dovalil, J. et al. (2002). *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia.
- Dovalil, J. et al. (2008). *Lexikon sportovního tréninku*. Praha: Karolinum.
- Haník, Z., Lehnert, M. a kol. (2004). *Volejbal 1, (Herní dovednosti a kondice tréninku mládeže)*. Praha: Český volejbalový svaz.
- Haník, Z., Vlach, K. a kol. (2008). *Volejbal 2, (Učební texty pro školení trenérů)*. Praha: Český volejbalový svaz.
- Choutka, M., Dovalil, J. (1991). *Sportovní trénink*. Praha: Karolinum.
- Kaplan, O., Buchtel, J. (1987). *Odbíjená: teorie a didaktika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Kaplan, O. (1999). *Volejbal*. Praha: Grada.
- Lehnert, M., Novosad, J., & Neuls, F. (2001). *Základy sportovního tréninku I [Učební texty]*. Olomouc: HANEX.
- Přidal, V., Zapletalová, L. (2003). *Volejbal, Herný výkon – trénink – riadenie*. Bratislava: PEEM.
- Selinger, A., Ackermann-Blount, J. (1986). *Selinger's power volleyball*. New York: St. Martin's Press.
- Sobotka, V. (1995). *Teorie a didaktika odbíjené*. Brno: Masarykova univerzita.
- Zapletalová, L., Přidal, V., Laurenčík, T. (2007). *Volejbal – Základy techniky, taktiky a výučby*. Bratislava: Univerzita Komenského.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Marques, M. C., van den Tillaar, R., Gabbett, T. J., Reis, V., M., González-Badillo, J. J. (2009). Physical fitness qualities of professional volleyball players: Determination of positional differences. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 1106-11. Retrieved 25. 6. 2012 from PROQUEST database on the World Wide Web: <http://search.proquest.com/docview/213055207/137AC7BCEA36DA13178/19?accountid=16730>

Lehnert, M., Stierand, J., Chmelík, F., Haník, Z. (2010). Uplatňování současných poznatků a trendů ve sportovním tréninku u vrcholových volejbalových týmů ČR. *Tělesná kultura*, 33(1), 81–97. Retrieved 9. 11. 2001 from the World Wide Web: <http://www.telesnakultura.upol.cz/index.php/telesnakultura/article/view/29/99>

Mad-speakers [online].2010. Volejbalové MS a Jan Svoboda, trenér české reprezentace.

Retrieved 27. 06. 2012 from the World Wide Web: <http://www.mad-speakers.cz/mdc155-volejbalove-ms-a-jan-svoboda-trener-ceske-reprezentace>

Volejbalova akademie [online]. 2007 Volejbalova teorie. Retrieved 29. 06. 2012 from the World Wide Web: <http://www.hanikvolleyball.cz/volejbalova-teorie/individualni-herni-cinnosti/ihc-bez-mice/123-individualni-herni-cinnosti-bez-mice>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 záznamový arch zápasu Brazílie – Itálie (příjem)

Příloha 2 záznamový arch zápasu Brazílie – Itálie (pole)

Příloha 3 záznamový arch zápasu Česká republika – Brazílie (příjem)

Příloha 4 záznamový arch zápasu Česká republika – Brazílie (pole)

Příloha 5 záznamový arch zápasu Brazílie – Česká republika (příjem)

Příloha 6 záznamový arch zápasu Brazílie – Česká republika (pole)

Příloha 7 záznamový arch zápasu Česká republika – USA (příjem)

Příloha 8 záznamový arch zápasu Česká republika – USA (pole)

Příloha 9 záznamový arch zápasu Brazílie – Kuba (příjem)

Příloha 10 záznamový arch zápasu Brazílie – Kuba (pole)

Příloha 11 záznamový arch zápasu Česká republika – Bulharsko (příjem)

Příloha 12 záznamový arch zápasu Česká republika – Bulharsko (pole)